

Arkeologisk förundersökning 2013

Brunnsgatan och Östergatan, Simrishamn

NEDLÄGGNING AV VATTENLEDNING

RAÄ Simrishamn 25:1, Simrishamns socken, Simrishamns kommun
Skåne län

Arkeologisk förundersökning 2013

Brunnsgatan och Östergatan, Simrishamn

NEDLÄGGNING AV VATTENLEDNING

RAÄ Simrishamn 25:1, Simrishamns socken, Simrishamns kommun
Skåne län

Österlenarkeologi

Lars Jönsson

Bellevuevägen 13A

271 32 Ystad

Tel: 070-306 36 04

E-post: info@osterlenarkeologi.se

Webb: www.osterlenarkeologi.se

Arkeologisk förundersökning 2013

Brunnsgatan och Östergatan, Simrishamn

Nedläggning av vattenledning

RAÅ Simrishamn 25:1, Simrishamns socken, Simrishamns kommun

Skåne län

Österlenarkeologi

Rapport 2013:10

Författare: Lars Jönsson

Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagsbild: Ett parti av den senmedeltida Östergatan. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

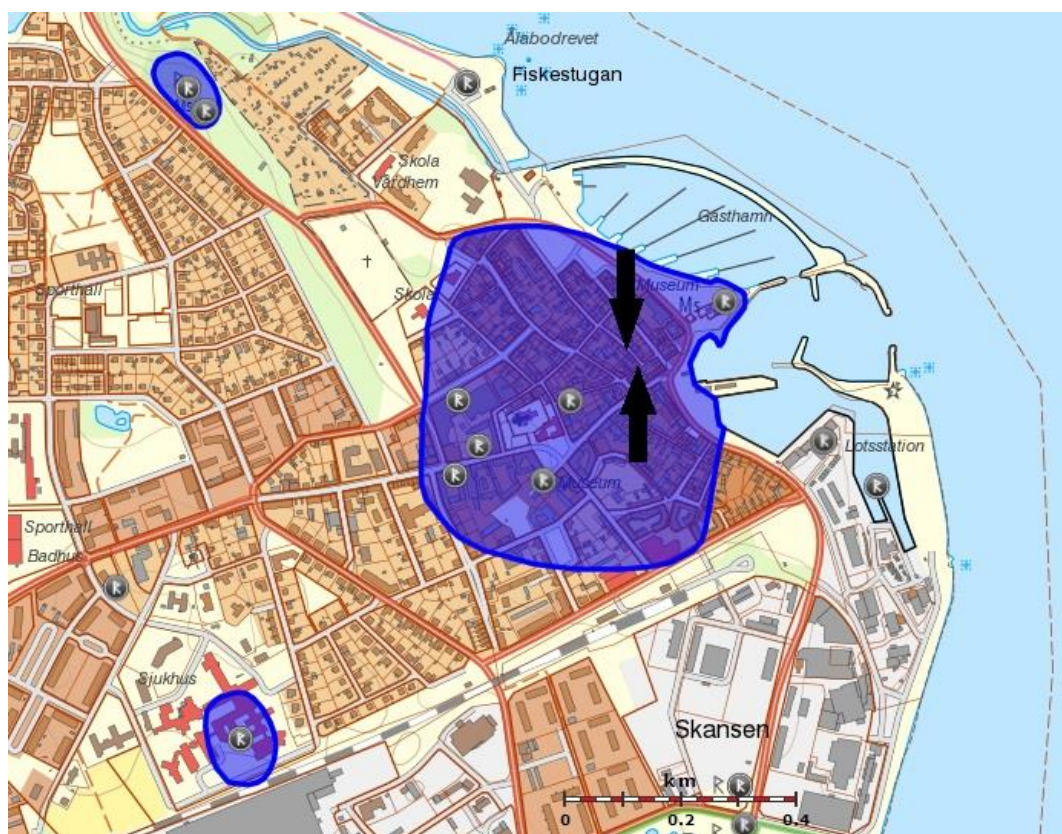
© Österlenarkeologi 2013

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Läge och topografi	5
Syfte och metod	6
Utvärdering av schaktningen	6
Historik	6
Det vikingatida Svimraros	6
Det medeltida Simrishamn	7
... och tiden därefter	7
Brunnsgatan och Östergatan	8
Tidigare undersökningar i närområdet	8
Brunnsgatan år 1992	8
Kv Sumaros år 1975	10
Kv Ålen år 1977	10
Undersökningsresultat	11
Brunnsgatan	13
Östergatan	18
Fyndmaterialet	32
Brunnsgatan	32
Östergatan	33
Tolkning	34
Utvärdering	38
Projektorganisation och kvalitetssäkring	38
Referenser	38
Tekniska och administrativa uppgifter	40

Figur 1. Skåne med platsen för Simrishamn markerad med en röd prick. På kartan framgår även den gamla häradsindelningen.

Figur 2. Simrishamn med platsen för undersökningarna i Brunnsgatan och Östergatan, markerade med två svarta pilar. Den blå markeringen är den medeltida stadens ungefärliga begränsning (RAÄ 25:1). Karta ur Riksantikvarieämbetets FMIS/fornsök

Sammanfattning

I samband med nedläggning av vattenledning längs med Brunnsgatan och Östergatan i Simrishamn, har Österlenarkeologi utfört en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning. Arbetena skedde i den nordöstra delen av Simrishamns medeltida bebyggelseområde, registrerat som fornlämning 25:1 i Simrishamn.

Ett ca 69 meter långt schakt grävdes i Brunnsgatan, och ett ca 92 meter långt schakt grävdes i Östergatan. Båda schakten var ca två meter breda och två meter djupa. I båda gatorna låg äldre vattenledningar på ca två meters djup. Dessa upptog ca halva schaktens bredd. I övrigt fanns där orörda arkeologiska lämningar och kulturlager i schakten. Då kulturlagren hade ett stort innehåll av sand medförde rasrisken att stora plåtskivor fick sättas i kanterna av schakten efterhand som dessa grävdes. Detta innebar att de arkeologiska lämningarna och kulturlagren merendels dokumenterades genom sektioner ungefär var femte meter. Ett undantag var en stenläggning i mitten av Östergatan som kunde dokumenteras i plan i en sträcka av sex meter. Sammanlagt upprättades 25 sektioner (profiler), 10 st. i Brunnsgatan och 15 st. i Östergatan.

I schakten framkom bl.a. partier av 16 lerbottnar, varav sex st. i Brunnsgatan och tio st. i Östergatan. I övrigt framkom kulturlager från vikingatid/tidig medeltid, bebyggelseämningar från hög- och senmedeltid samt stenläggningar (gatunivåer) från hög- och senmedeltid samt tidigmodern tid.

Inledning

Med anledning av nedläggning av vattenledning längs med Brunnsgatan och Östergatan i Simrishamn utförde Österlenarkeologi en arkeologisk förundersökning i form av en övervakning av markarbetena. Brunnsgatan och Östergatan är belägna i den nordöstra delen av Simrishamns medeltida bebyggelseområde, registrerat som fornlämning 25:1 i Simrishamn.

Arbetet utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län (länsstyrelsens dnr. 431-27254-12).

Läge och topografi

Simrishamn ligger vid Östersjön i den sydöstra delen av Skåne. Landskapet runt staden präglas i söder och väster av den omgivande Simrishamnsslättens svagt böljande fullåkerslandskap, i norr av ett backlandskap, samt närheten till havet.

De aktuella gatusträckningarna är belägna i den nordöstra delen av det medeltida stadsområdet. Öster och söder om gatorna ligger kv. Sanningen respektive kv. Ålen.

Syfte och metod

Figur 3. Schaktning pågår i den västra delen av Brunnsgatan med personal från Vallby Gräv & Schakt. På bilden syns de stora plåtskivorna som fick sättas i kanterna av schakten pga. rasrisken. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Då den arkeologiska förundersökningen skedde i form av en övervakning av markarbetena hade inga direkta vetenskapliga frågeställningar formulerats inför undersökningen. Men eftersom schaktningen skulle genomföras i de nordöstra delarna av Simrishamns medeltida bebyggelseområde (RAÄ Simrishamn 25:1) var det viktigt att vara observant på om kulturlager och andra arkeologiska lämningar kom att beröras. Det var även betydelsefullt att få kunskap om de arkeologiska lämningarnas bevarandegrad, karaktär, utbredning och datering.

UTVÄRDERING AV SCHAKTNINGEN

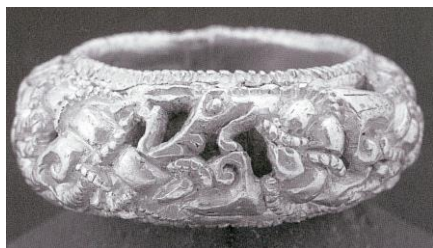
Ett ca 69 meter långt schakt grävdes i Brunnsgatan, och ett ca 92 meter långt schakt grävdes i Östergatan. Båda schakten var ca två meter breda och två meter djupa. I båda gatorna låg äldre vattenledningar på ca två meters djup. Dessa upptog ca halva schaktens bredd. I övrigt fanns där orörda arkeologiska lämningar och kulturlager i schakten. Rasriskerna pga. det stora sandinnehållet i kulturlagren och de sekundära fyllningarna medförde att stora plåtskivor fick sättas i kanterna av schakten efterhand som dessa grävdes. Detta innebär att dokumentationsmöjligheterna försämrades radikalt.

Schaktningen utfördes med hjälp personal och traktorgrävare från Vallby Gräv & Schakt. Personalen från Vallby Gräv & Schakt var mycket tillmötesgående i samband med schaktningen för vattenledningarna.

Historik

DET VIKINGATIDA SVIMRAROS

Simrishamn omnämns första gången i början av 1100-talet, och då kallas platsen för Svimmaros. Enligt ortnamnsforskare betyder ordet ”myningen vid den långsamt flytande ån”. Förleden Svimra skulle då vara det gamla namnet på Tommarpsån (Wallebom 2006, s. 85). Flera iakttagelser och fynd från området kring Tommarpsåns mynning visar att kustremsan i och omkring Simrishamn utnyttjades från och med yngre romersk järnålder. På ett flertal platser i det medeltida stadsområdet har såväl vikingatida som äldre lämningar påträffats under de kulturlager med lerbottnar som generellt dateras till 1100- och 1200-talen. Lämningarna från vikingatiden, vilka i synnerhet utgörs av spridda härdar, gropar och framför allt kulturlager har framkommit i stort sett över hela det gamla stadsområdet. I enstaka fall har grophus konstaterats (Jönsson 2011, s. 45; Söderberg 2005, s. 316; Wallebom 2006, s. 113ff.).

Figur 4. En massiv guldring från vikingatiden som framkom i samband med muddring i hamnen i Simrishamn år 1882. Ringen är dekorerad med slingrande drakar och andra djur. Foto: Ulf Bruxe/Statens Historiska Museer. Inv nr 7065.

En vackert ornerad guldring bärgades i samband med muddring i hamnen år 1882. Guldringen är 3,2 cm stor och kan enligt Strömberg vara en beslagsring som suttit på en stav. Dess utsida är bukig, och dekoren utgörs av en slinga med bandformiga djur. Ringen anses vara tillverkad ca 950–1050, där ornamentiken uppvisar drag av jellingstil (Strömberg 1963; Söderberg 2001, s. 56; 2005, s. 316; Wallebom 2006, s. 105).

Ända fram till åtminstone 1930-talet fanns en rest sten bakom järnvägsstationen i Simrishamn. På 1750-års karta är stenen markerad som ”Store Sten”. Ulrika Wallebom menar att det kan vara en gravmarkering från vikingatid, kanske en sista rest efter ett större gravfält (Wallebom 2006, s. 108f.).

Sammanfattningsvis verkar det som att stora delar av det medeltida stadsområdet och omgivningarna i närheten utnyttjades för återkommande aktiviteter från yngre romersk järnålder och framåt. Mycket tyder på att aktiviteterna ökade under 900- och 1000-talet. Dessvärre har inga tydliga huskonstruktioner eller andra manifesta strukturer konstaterats, förutom några enstaka gropar, vilket gör det svårt att tolka platsens funktion under yngre järnålder och en bit in i den tidiga medeltiden. Möjligtvis representerar lämningarna och fynden ett säsongsmässigt utnyttjande i samband med fiske, handel, skeppsbyggeri och annat hantverk, kanske kan platsen benämnas som en handelsplats (Callmer 1995, s. 60; Söderberg 2001, s. 56; 2005, s. 316f.; Wallebom 2006, s. 119).

DET MEDELTIDA SIMRISHAMN

Simrishamn tycks i stort sett ha följt samma utveckling från fiskeläge (handelsplats?) till stad som flera andra skånska kuststäder. I staden har det i samband med arkeologiska undersökningar bl.a. påträffats lerbottnar, dvs. grunda lerklädda gropar som ofta anlagts direkt i sjösanden. Lerbottnarna användes i hanteringen av de stora mängder sill som lastades i fiskelägen och städer under 1100- och 1200-talen. I Simrishamn har drygt 400 lerbottnar hittills dokumenterats, vilket innebär att Simrishamn är staden med flest lerbottnar över huvud taget (Wallebom 2006, s. 122ff).

Urbaniseringsprocessen har relaterats till stadskyrkan S:t Nicolai byggnadshistoria. Redan 1161 omnämns kyrkan i skriftliga källorna. Den äldsta kyrkan var troligen ett kapell, identisk med den nuvarande kyrkans kor. Uppförandet av det nya breda långhuset runt år 1200 kan markera stadens tillblivelse (Jaobsson 1982; Wallebom 2006, s. 131ff).

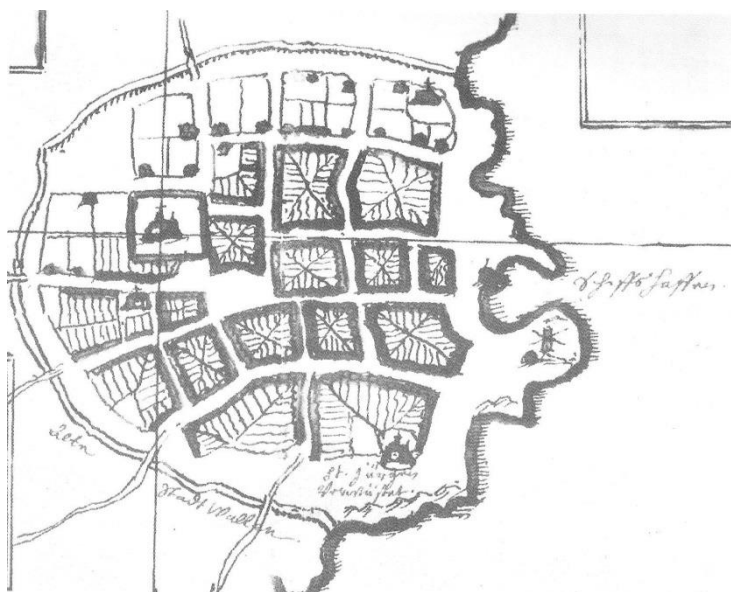
Men trots att Simrishamn bör ha varit en handelsstad redan under 1200-talet nämns Simrishamn inte förrän 1361 som stad i de skriftliga källorna. I urkunder från 1360-talet framgår att Simrishamn vid det här laget har täta kontakter med Hansan, och att tyska handelsmän finns i staden. Det tyska inflytandet i Simrishamn kulminerar då tyska köpmän i början av 1400-talet får rätt att bygga ett eget kapell invid Stortorget. Simrishamn är även en av städerna som 1368 intas av Albrekt av Mecklenburg under kriget mellan Valdemar Atterdag och Hanseaterna. Från att ha varit ett litet fiskeläge drogs således Simrishamn in i en internationell storhandel (Jacobsson 1982; Wallebom 2006, s. 88).

... OCH TIDEN DÄREFTER

Under 1500- och 1600-talen präglades hela Norden av krig och ekonomisk tillbakagång, vilket, trots att stadens köpmän försökte gå över till utskeppning av spannmål och hästar, för Simrishamns del innebar problem att klara försörjningen. Staden drabbades även hårt av pesten som grasserade under mitten av 1600-talet. Inte heller Skånes införlivande med Sverige 1658 var lyckosam för Simrishamns del. Svenska kronans ekonomiska politik missgynnade Simrishamn så att staden periodvis var förbjuden att bedriva någon som helst utrikes sjöfart. Inte förrän i slutet av 1600-talet vände lyckan, och simrishamnarna kunde under 1700- och 1800-talen utveckla en alltmer givande handel med spannmål. Det var under denna tid som flera av de stora handelsgårdarna byggdes upp (Wallebom 2006, s. 88).

Figur 5. Sillen gick till längs Skånes kuster under hela medeltiden. Bild ur Olaus Magnus från 1555.

Figur 6. Den äldsta kända kartan över Simrishamn ritades av Johannes Mejer på 1650-talet. I den sydöstra delen av staden är angivet ett S:t Jörgens hospital. Karta ur Wallebom 2006. Originalet finns i Köpenhamn.

BRUNNSGATAN OCH ÖSTERGATAN

Brunnsgatan är namngiven efter den ena av två stadsbrunnar. Denna är lokaliserad till en plats söder om gatan, i dess östra del. På stadskartan från år 1674 framgår att Brunnsgatan var en parallellgata till stadens huvudgata, Storgatan. Gatan var belägen i öst-västlig riktning, mellan torget/kyrkan och Östersjön. Markerna norr om gatan bestod huvudsakligen av hagar etc. Norr om Brunnsgatan fanns endast utspridd bebyggelse. Det äldre kartmaterialet visar att Brunnsgatan var en bakgata, där en stor del av tomtmarken som vette mot gatan i norr tycks ha varit obebyggd långt in på 1700-talet (Söderberg 1993).

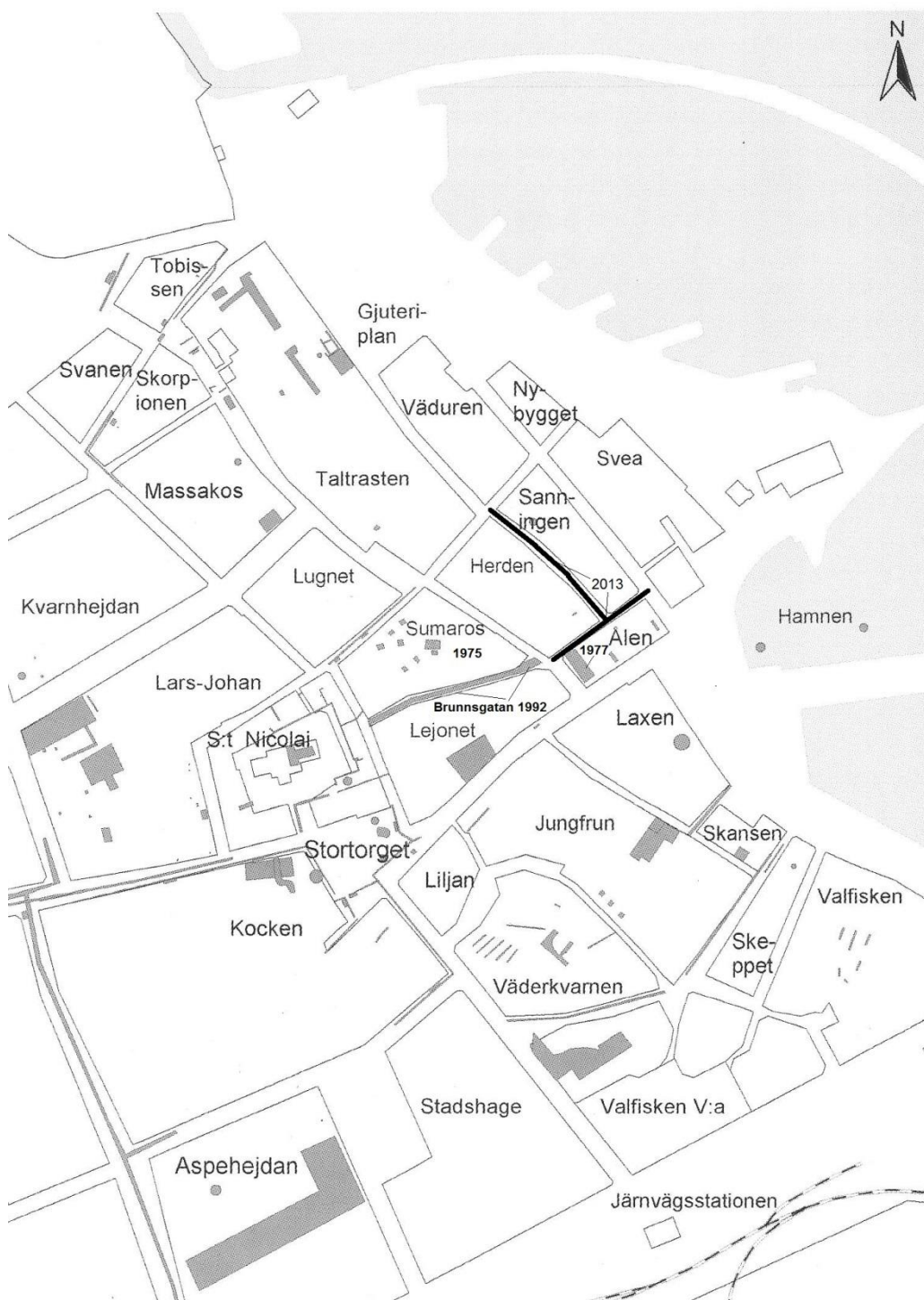
Östergatan hette tidigare Fiskarestrådet, ett namn belagt på en karta från år 1706. Därefter hette gatan Ågatan, innan gatan döptes om till Östergatan. Bebyggelsen öster om Stora Norregatan var långt fram i tiden ganska sporadisk (Lindholm 2000, s. 10).

Tidigare undersökningar i närområdet

BRUNNSGATAN ÅR 1992

Med anledning av nedläggelse av vattenledning utfördes i september 1992 en arkeologisk förundersökning i den västra delen av Brunnsgatan. Undersökningen visade spår av förhistoriska aktiviteter inom ett relativt stort område på stranden. Kulturlager från denna period fanns i stort sett längs hela gatusträckningen. Förutom stolphål, härdar och gropar framkom även ett förmodat grophus. En ¹⁴C-datering av träkol från ett lager visar på aktiviteter även under romersk järnålder.

Från tidig- och högmedeltid påträffades bl.a. 22 lerbottnar. Under perioden hög- och/eller senmedeltid anlades Brunnsgatan, där den äldsta gatunivån utgjordes av knadderytor (Söderberg 1993).

Figur 7. Fram till år 2006 hade ett 80-tal arkeologiska utgrävningar genomförts i Simrishamn. Av dessa har de flesta varit små. På figuren framgår platsen för förundersökningen 2013 i Brunnsgratan och Östergatan, samt platsen för de arkeologiska undersökningar som är nämnda särskilt i rapporten. Underlag: Ulrika Wallebom, 2006.

KV SUMAROS ÅR 1975

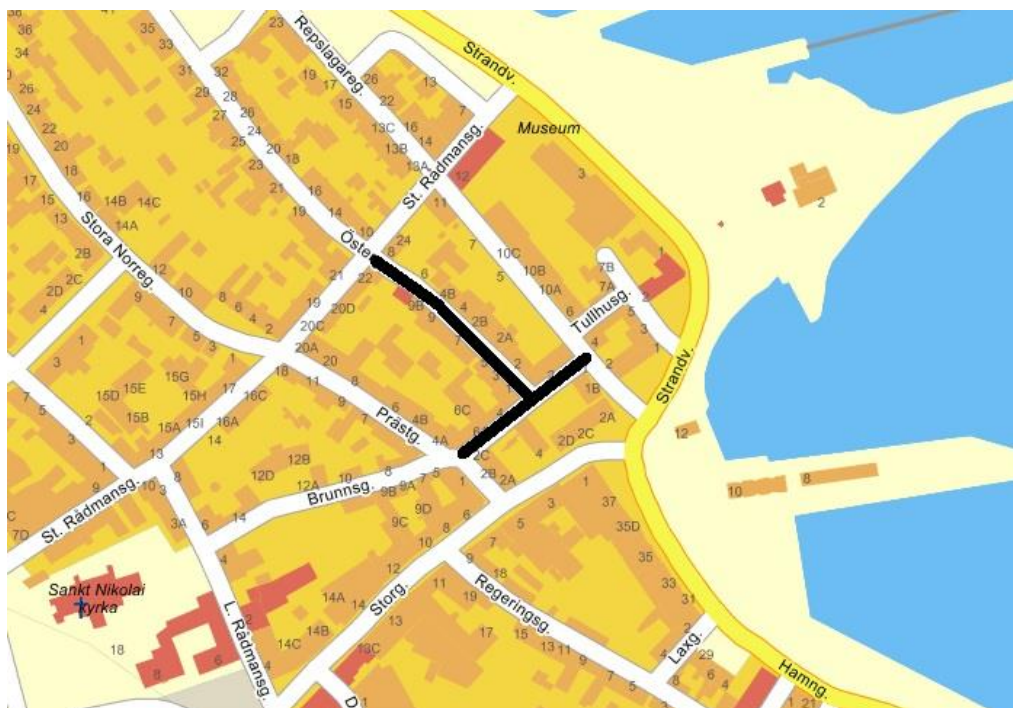
Med anledning av bostadsbyggnation undersöktes sommaren 1975 delar av kv Sumaros. Området som exploaterades var beläget inom tomterna 11-18 i kvarteret. Det undersökta området omfattande ca 45 m².

Inom det undersökta området framkom 19 hela och fragmentariska lerbottnar, två fyndförande kulturlager och sju stolphål. Närmast underlaget låg ett gulbrunt sandlager med enstaka keramikskärvor av förhistorisk typ. Lagret kan sannolikt dateras till järnålder. Över detta fanns ett mörkbrunt sandlager med keramikskärvor från godstyperna östersjökeramik, yngre svartgods och pingsdorf. Detta lager var i sin tur genomgrävt av ett flertal lerbottnar. Lerbottnarna som påträffades utgjordes av gropar av varierande storlek. Lerbottnarna låg tätt sammanpackade och flera av dem fortsatte in i angränsande schaktväggar. Flertalet var dessutom söndergrävda av intilliggande lerbottnar. Fynden i lerbottnarna utgjordes främst av yngre svartgods och enstaka skärvor av godstypen pingsdorf. I en av lerbottnarna påträffades ett silvermyntpräglat i Lund av Erik Lam (1137-46), och i en annan lerbotten framkom ett silvermyntpräglat i Roskilde av Kristofer I (1252-59) (Jacobsson 1979:1).

KV ÅLEN ÅR 1977

Med anledning av bostadsbyggnation undersöktes hösten 1975 delar av kv Ålen. Området som exploaterades var beläget inom tomterna nr 1 och 2 i kvarteret. Det undersökta området omfattande ca 47 m².

Vid undersökningen påträffades 35 lerbottnar, såväl hela som fragmentariska. Tre olika verksamhetsfaser, klart åtskiljda av vattenavsatta sterila sandlager, kunde urskiljas. Den första fasen representerades av ett mot botten sanden avsatt grått sandlager. I lagret fanns bl.a. vikingatida/tidigmedeltida keramikskärvor. Nästa fas representerades av en serie enkla härdar och ett ljusgrått sandlager. I lagret fanns bl.a. östersjökeramik (äldre svartgods), vilket daterar fasen till tidigmedeltid. I nästa fas tillkom lerbottnarna och ett lager. Lerbottnarna bestod i regel av ganska grunda nedgrävningar och var relativt små. I några av dem påträffades tunna lager med sammanpackade fiskben utmed bottnen. Keramikskärvorna i lerbottnarna utgjordes undantagsvis av små skärvor yngre svartgods av kugeltopptyp. Den yngsta fasen daterades till 1100-1200-talen (Jacobsson 1979:2).

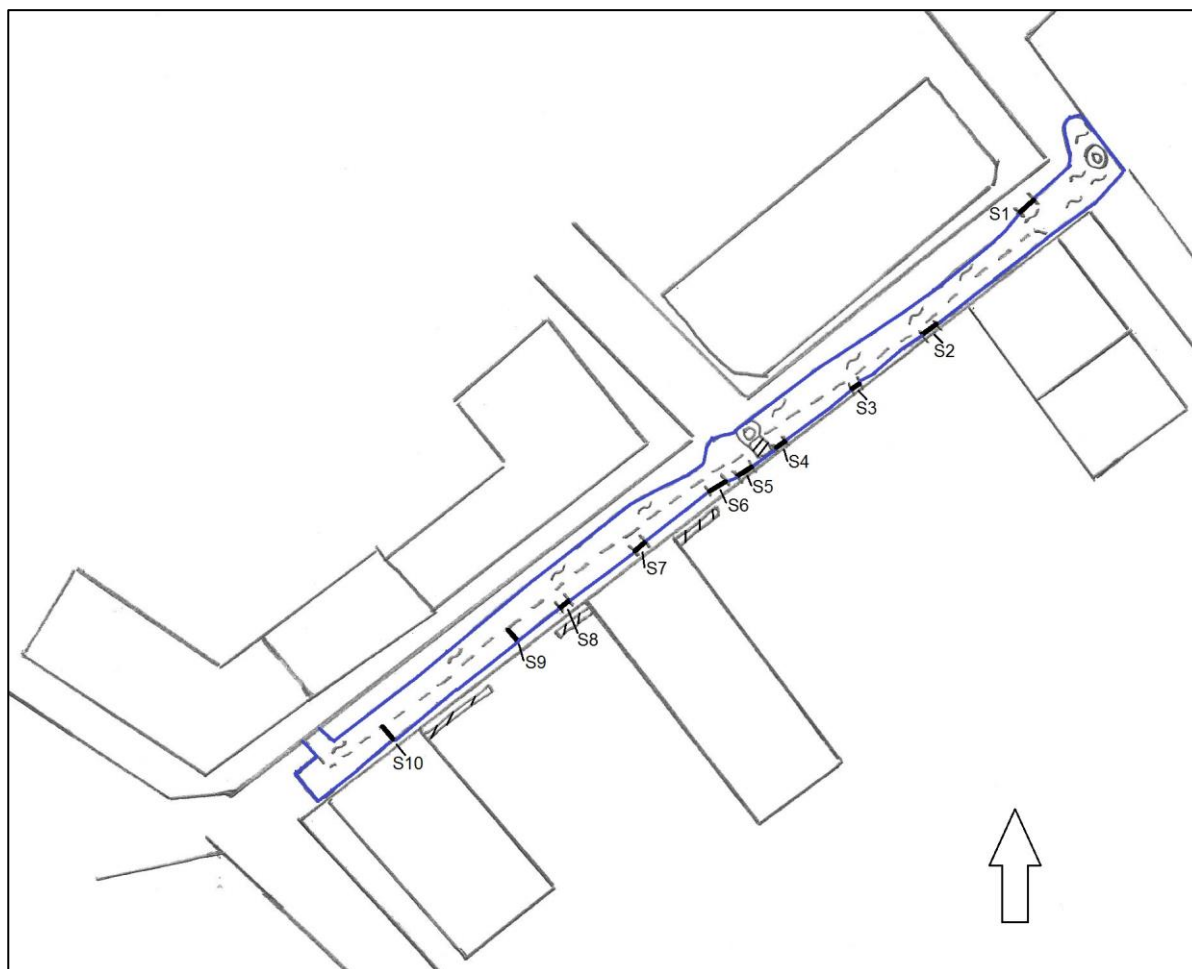
Figur 8. Schakten för de nya VA-ledningarna i Brunnsgatan och Östergatan i Simrishamn. Platsen för schakten är markerade med svarta streck.

Undersökningsresultat

Med anledning av nedläggning av vattenledning längs med Brunnsgatan och Östergatan i Simrishamn utförde Österlenarkeologi en arkeologisk förundersökning i form av en övervakning av markarbetena. Ett ca 69 meter långt schakt grävdes i Brunnsgatan, och ett ca 92 meter långt schakt grävdes i Östergatan. Båda schakten var ca två meter breda och två meter djupa. I båda gatorna låg, på ca två meters djup, äldre vattenledningar från 1930- eller 1940-talen. Vattenledningarna upptog ca halva schaktens bredd. I den södra delen av Brunnsgatan och den östra delen av Östergatan fanns det däremot orörda arkeologiska lämningar och kulturlager. Men eftersom kulturlagren hade ett stort innehåll av sand medförde rasrisken att stora plåtskivor fick sättas i kanterna av schakten efterhand som dessa grävdes. Detta innebar att de arkeologiska lämningarna och kulturlagren merendels dokumenterades genom sektioner, oftast var femte meter. Ett undantag var en stenläggning i mitten av Östergatan som kunde dokumenteras i plan i en sträcka av sex meter. Sammanlagt upprättades 25 sektioner (profiler), 10 st. i Brunnsgatan och 15 st. i Östergatan.

I schakten framkom bl.a. partier av 16 lerbottnar, varav sex st. i Brunnsgatan och tio st. i Östergatan. I övrigt framkom kulturlager från vikingatid/tidig medeltid, bebyggelselämningar från hög- och senmedeltid samt stenläggningar (gatunivåer) från hög- och senmedeltid samt tidigmodern tid.

Nedan redovisas undersökningsresultatet gatuvis, Brunnsgatan först och därefter Östergatan. Gatusträckningarna redovisas i skala 1:500, där placeringarna av sektionerna är markerade. Samtliga sektioner redovisas i skala 1:20.

Figur 9. Översikt på schaktet i Brunnsgraven. Schaktet är markerat med en blå linje. De 10 sektionerna i Brunnsgraven är markerade med tjocka svarta streck samt sektionsnummer (S1-S10). Skala 1: 500.

BRUNNSGATAN

Schaktet i Brunnsgatan startade i korsningen Repslagaregatan/Brunnsgatan. Schaktet var ca 69 meter långt, ca två meter brett och två meter djupt, förutom i dess östra del. Schaktet sträckte sig i gatans längdriktning, dvs. i sydväst-nordöstlig riktning. I schaktets östra del grävdes en stor gatubrunn fram, till vilken de nya VA-ledningarna kopplades. Intill brunnen fanns en mängd rör och ledningar. På två meters djup påträffades en gammal VA-ledning av Höganäs gods, vilken sträckte sig i gatans längdriktning. I Brunnsgatan dokumenterades 10 st. sektioner (profiler).

Sektion 1

Ca 7 meter väster om schaktets östra begränsning, ca 1,3 meter under den nuvarande marknivå och under en modern rörledning, rensades en sektion fram i den norra schaktväggen. Tyvärr fanns det ingen möjlighet att dokumentera sektionen, men en skissartad sektionsritning gjordes av den ca 1,2 meter breda och 0,7 meter djupa profilen. Överst i sekvensen fanns ett ca 0,3 meter tjockt lager av mörkgrå humös sand, med inslag av träkol, lerkuddar och enstaka djurben (kontext 1). Under detta lager fanns ett ca 0,2 meter tjockt lager av sjösand (kontext 2). Under sandlagret fanns ytterligare ett mörkgrått humöst sandlager med enstaka djurben (kontext 3). Detta lager var ca 0,12 meter tjockt. Under kontext 3 fanns ytterligare ett lager av sand, som eventuellt var det naturliga underlaget. Men det kan även ha varit ett sekundärt sandlager. Botten på sektionen låg ca 2 meter under dagens marknivå. Inget daterande material framkom i lagren.

Sektion 2

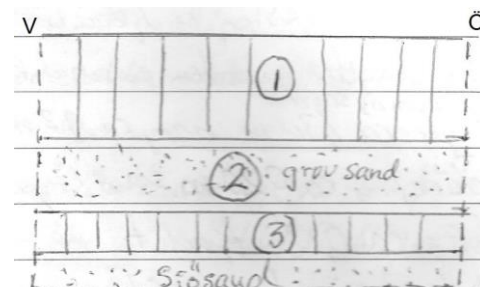
Ca 8,5 meter väster om sektion 1 rensades kulturlager fram i en ca 0,5 meter bred sektion i den södra schaktväggen. Sektionen fotodokumenterades enbart. Ner till ca 1,1 meter under dagens marknivå fanns omrörda, recenta lager. Under dessa fanns ett ca 0,2 meter tjockt lager av mörkgrå humös sand, och under detta ett ca 0,1 meter tjockt sandlager. Därunder fanns ett ca 0,3 meter tjockt lager av mörkgrå humös sand med inslag av träkol. Det nedersta kulturlagret kan möjligtvis vara från yngre järnålder. Nederst fanns enbart sjösand.

Sektion 3

Sektion 3 var placerad ca fem meter väster om sektion 2. Omedelbart väster om en nedsatt plåtskiva i den södra schaktkanten kunde en ca 0,5 meter bred sektion rensas fram. En principskiss upprättades över sektionen. Sektionen utgjordes av recenta lagerbildningar ner till ca en meter under dagens marknivå. Därunder fanns ett ca 0,13 meter tjockt lager av något humös sand. Under detta fanns ett ca 0,5 meter tjockt lager av mörkbrun, något sotig humös sand med inslag av enstaka djurben. Under det nedre kulturlagret, ca 1,65 meter under dagens marknivå, fanns den ursprungliga sjösanden.

Sektion 4

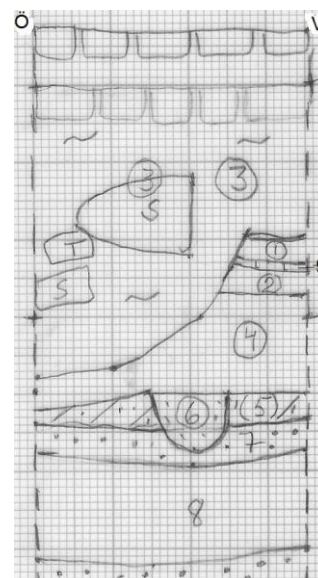
Nästa sektion låg ca 5,75 meter väster om sektion 3, i korsningen Brunnsgatan/Östergatan. Omedelbart öster om ett betongfundament kunde en 0,7 meter bred och 1,5 meter djup sektion dokumenteras i den södra schaktväggen. I sektionen kunde nio kontexter dokumenteras. De övre lagren i sektionen var skurna av en recent nedgrävning (kontext 3). Mellan två ca 0,06 meter tjocka humösa sandlager (kontext 1 och 2), ca 0,50 meter under dagens marknivå, fanns ett ca 0,02 meter tunt lerlager (kontext 9). Detta kan eventuellt vara lämningarna efter en lerbotten (A2). I kontext 2 fanns en keramikskärva av godstypen äldre rödgods (fnr. 1). Även i det

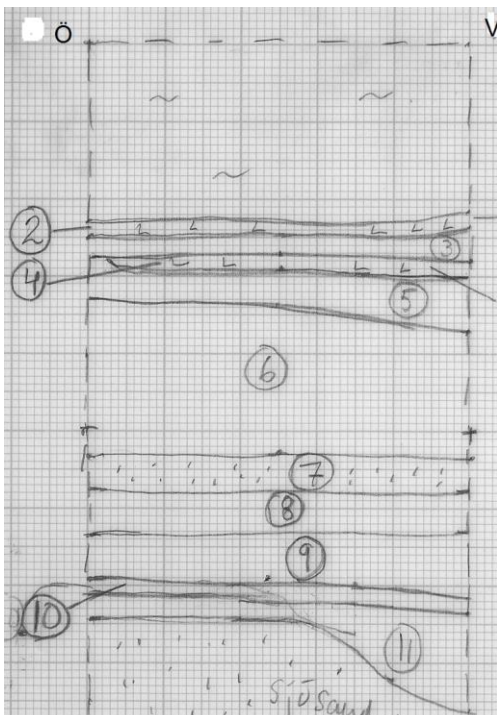
Figur 10. Sektion 1. Kontextbeskrivning: 1. Mörkgrå humös sand med träkol. 2. Sjösand. 3. Mörkgrå humös sand med djurben. Sektionen är inte skalig, utan enbart en skissartad dokumentation.

Figur 11. Sektion 3. Foto mot sydost. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Figur 12. Sektion 4. Kontextbeskrivning: 1. Mörkgrå humös sand med träkol. 2. Svartgrå humös sand med bränd lera och tegelfragment. 3. Recent nedgrävning. 4. Mörkgrå humös sand med djurben. 5. Ljusgrå sand. 6. Stolphål med grå sand. 7. Påförd sjösand. 8. Mörkgrå sotig humös sand med träkol och djurben. 9. Lera. Skala 1:20.

Figur 13. Sektion 5. Kontextbeskrivning: 1. Recent nedgrävning 2. Gul lera 3. Mörkgrå humös sand 4. Gulbrun humös lera 5. Mörkgrå sotig humös sand 6. Svartgrå sotig humös sand med träkol och djurben 7. Påförd sjösand 8. Mörkgrå sotig humös sand 9. Grå humös sand med bränd lera 10. Grågul lera, eventuellt en lerbotten 11. Ljusgrå humös sand Skala 1:20.

Figur 14. Sektion 5. Pilen markerar platsen för en eventuell lerbotten, i den nedre delen av den stratigrafiska sekvensen. Foto mot sydväst. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

underliggande lagret (kontext 4) fanns en skärva äldre rödgods (fnr. 2) samt en spik (fnr. 3). Under kontext 4, och nedgrävt genom två lager (kontext 5 och 7), fanns ett stolphål (kontext 6). Detta var ca 0,20 meter brett och ca 0,18 meter djupt. I det nedersta kulturlagret i sektionen (kontext 8), vilket utgjordes av mörkgrå humös sand med inslag av djurben, fanns tre keramikskärvor av godstypen yngre svartgods (fnr. 5), en keramikskärva av godstypen östersjökeramik (fnr. 6) samt en spik (fnr. 7). Detta lager överlagrades av sjösand (kontext 7). Under lager 8 fanns sjösand igen, sannolikt den naturliga undergrunden. Det äldsta kulturlagret (kontext 8) kan dateras till 1100-tal, medan lagren i den övre delen av den stratigrafiska sekvensen kan dateras till 1200-1300-tal.

Sektion 5

Även denna sektion låg i korsningen Brunnsgatan/Östergatan, ca två meter väster om sektion 4 och omedelbart väster om ett betongfundament. I korsningen var schaktet ca 2,8 meter djupt och tre meter brett, vilket berodde på att en ny brunn skulle placeras intill en äldre befintlig brunn.

I den södra schaktväggen rensades en 1,0 meter bred och 1,7 meter djup sektion fram. I sektionen kunde 11 kontexter dokumenteras. Från 0,44 till 0,60 meter under dagens marknivå fanns två ca 0,03 m tjocka lerlager (kontext 2 och 4). Mellan dessa fanns ett mörkgrått humöst sandlager (kontext 3). I lagret påträffades en skärva yngre rödgods (fnr. 9), vilket daterar lagren till senmedeltid eller senare. Möjligtvis kan lerlagren tolkas som rester efter fragmentariska lergolv. Under lerlagren fanns sedan två ganska snarlika humösa sandlager (kontext 5 och 6), där kontext 5 var 0,10 meter tjockt och kontext 6 ca 0,4 meter tjockt. Under dessa lager fanns ett ca 0,1 meter tjockt lager av sjösand (kontext 7) vilket kan tyda på en fas- och funktionsförändring i området. Under sjösanden fanns ett ca 0,1 meter tjockt lager av mörkgrå sotig humös sand (kontext 8). I lagret fanns en skärva östersjökeramik (fnr. 10), vilket skulle kunna tyda på en datering till 1000- eller 1100-tal. I ett underliggande humöst sandlager (kontext 9) påträffades en bit bränd lera (fnr. 12) och en båtnit (fnr. 11). Under kontext 9 fanns ett ca 0,04 meter tjockt lager av ganska hård grågul lera (kontext 10). Möjligtvis kan lerlagret vara resterna av en lerbotten (A3). Under den eventuella lerbotten fanns ett ljusgrått, humöst sandlager (kontext 11). Det fanns en antydning till att lagret delvis låg i en nedgrävning, då det fortsatte ner i ca 0,24 meter djup "svacka". Lagret verkade ligga på den ursprungliga sjösanden.

Sektion 6

Strax väster om brunnen i korsningen Brunnsgatan/Östergatan var schaktet endast en meter brett. Sektion 6 var belägen ca en meter väster om sektion 5, i den södra schaktväggen. Av praktiska skäl kunde sektionen inte ritas.

En ca 1,4 meter bred, och 1,6 meter djup sektion rensades fram. Ca 0,8 meter från dagens marknivå fanns ett mörkbrunt humöst sandigt lager (kontext 1). I lagret fanns en skärva yngre rödgods (fnr. 13). Ca en meter under dagens marknivå fanns en fragmentarisk lerbotten (A4), vilken kunde följas i en längd av ca 0,7 meter i sektionen. Strax under lerbotten fanns ett svartgrått sotigt humöst sandlager (kontext 2), i vilket det fanns en skärva äldre rödgods (fnr. 14) och en skärva nästan stengods (fnr. 15). I sektionen fanns även olika sandlager. I övrigt samma lagerbildningar som i sektion 5.

Sektion 7

Nästa sektion dokumenterades ca 5,5 meter väster om sektion 6. Sektionen var 0,6 meter bred och 1,5 meter djup, och dokumenterades i den södra schaktväggen. På platsen för sektionen var schaktet 1,7 meter djupt och 1,6 meter brett.

I sektionen kunde sju olika kontexter skönjas. Överst fanns ett ca 0,5 meter tjockt recent lager. Därunder fanns ett ca 0,4 meter tjockt lager av mörkbrun humös sand med inslag av tegelkross, träkol och lerfläckar (kontext 2). Lagret är sannolikt ett utjämnings- eller utfyllnadslager. Under kontext 2 fanns ett lager med bränd och obränd lera, med inslag av träkol och enstaka djurben (kontext 3). I lagret fanns ett fragment av en takpanna (fnr. 16). Möjligtvis kan den brända och obrända leran tolkas som resterna efter en raserad vägg eller ett golv. I det följande lagret, vilket utgjordes av mörkgrå, något lerinblandad sand (kontext 4) fanns även en del sten och sand. I det underliggande lagret (kontext 5), vilket utgjordes av mörkgrå humös sand, fanns två skärvor äldre rödgods (fnr. 17). Därefter fanns ett lager av ljusgrå sand (kontext 6). Det nedersta lagret i den stratigrafiska sekvensen utgjordes av mörkgrå humös sand (kontext 7). I kontext 7 påträffades en båtnit (fnr. 18). Under kontext 7 fanns den ursprungliga sjösanden.

Sektion 8

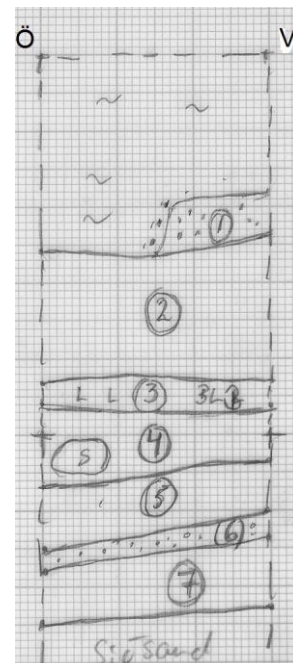
Ytterligare ca 5,5 meter västerut rensades ännu en sektion fram i den södra schaktväggen. På platsen för sektionen var schaktet ca 1,8 meter djupt och ca 1,2 meter brett. Sektionen var 0,7 meter bred och 1,5 meter djup.

I sektionen kunde sex kontexter dokumenteras. Lagren var snarlika de som dokumenterades i sektionerna 5-7. I ett av de övre lagren (kontext 2 – gråbrun humös sand), ca 0,7 meter under dagens marknivå, framkom en keramikskärva av godstypen oglaserat rödgods (fnr. 19). I ett underliggande brungrått, humöst sandlager (kontext 3) framkom en keramikskärva av godstypen äldre rödgods (fnr. 20) och en keramikskärva av godstypen stengods av typen Siegburg (fnr. 21). I lagret fanns även enstaka djurben. Keramikskärvorna daterar möjligtvis lagret till 1300-tal. Mellan kontext 2 och 3 fanns en lins av träkol, vilket möjligtvis antyder en brand. I de underliggande sandlagren (kontext 4-6) påträffades inga fynd. Nederst i sektionen framskymtade den ursprungliga sjösanden.

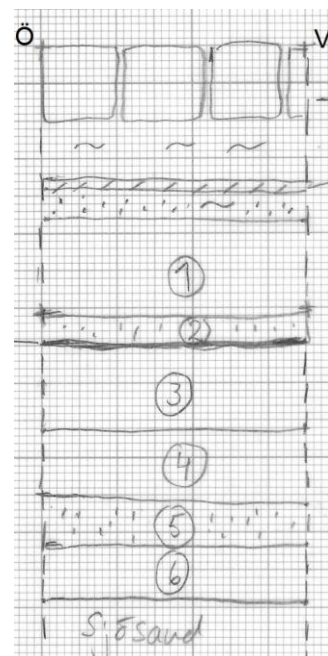
Sektion 9

Den nästsista sektionen i Brunnsgatan var placerad ca 3,5 meter väster om sektion 8. Sektion 9 dokumenterades i schaktets längdriktning. Sektionen var 0,8 meter bred och ca 1,4 meter djup. I den norra delen av sektionen fanns nedgrävningen för den recenta VA-ledningen.

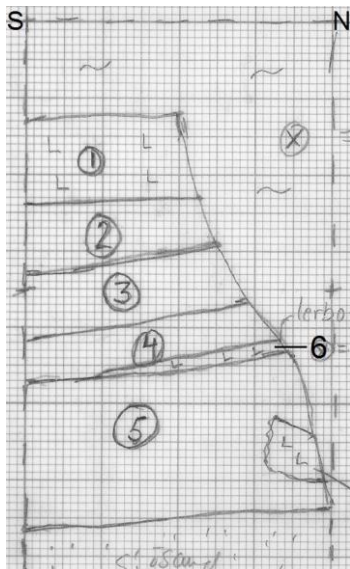
Ca 0,3 meter under dagens marknivå fanns ett ca 0,2 meter tjockt humöst lerlager (kontext 1). Därunder fanns tre sandiga lager med olika inslag av humus (kontext 2-4). I kontext 2 fanns två keramikskärvor av godstypen stengods av typen Siegburg (fnr. 22 och 23), medan det i kontext 4 fanns en spik (fnr. 24). Under kontext 4 fanns ett tunt lerlager (kontext 6), vilket möjligtvis är de fragmentariska resterna av en lerbotten (A5). I såväl kontext 4 som kontext 5 fanns det stora lerkuddar, vilket antyder närvaron av närliggande bortgrävda lerbottnar. Samtliga lager, med undantag för kontext 1, var mycket sandiga samt svårtolkade. Det fanns djurben i alla lagren, men inget daterande material i de stratigrafiskt äldsta lagren.

Figur 15. Sektion 7. Kontextbeskrivning: 1. Sand 2. Mörkbrun humös sand med tegelkross, träkol och lerfläckar 3. Bränd och obränd lera med träkol och enstaka djurben 4. Mörkgrå, något lerinblandad sand 5. Mörkgrå humös sand 6. Ljusgrå sand 7. Mörkgrå humös sand Skala 1:20.

Figur 16. Sektion 8. Kontextbeskrivning: 1. Brun lerinblandad humus med enstaka stenar 2. Gråbrun humös sand 3. Brungrå humös sand med enstaka djurben 4. Mörkgrå humös sand 5. Ljusgrå sand 6. Mörkgrå humös sand Skala 1:20.

Figur 18. Sektion 9. Kontextbeskrivning: 1. Brun humös lera 2. Mörkgrå humös sand 3. Brungrå humös sand med inslag av bränd lera 4. Brungrå humös sand med lerkuddar och djurben 5. Svartgrå humös sand med stora lerkuddar (ev. bortgrävda lerbottenar). 6. Gul lera, ev. en lerbotten. Skala 1:20.

Figur 17. Sektion 9. Sektionen var inklämd mellan två plåtskivor. Foto mot sydväst. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

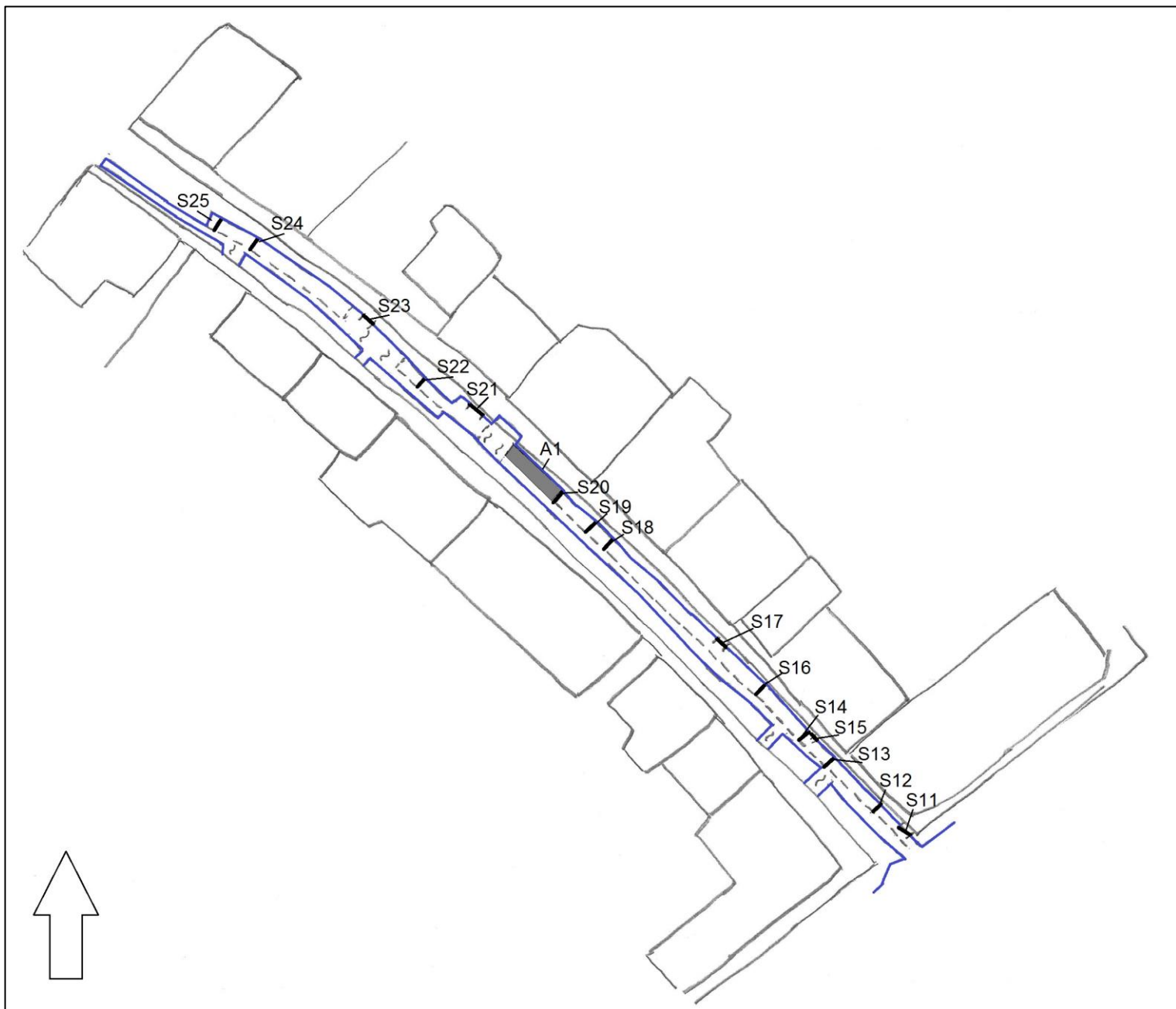
Sektion 10

Den sista sektionen i Brunnsgatan dokumenterades ca 10 meter väster om sektion 9 och ca 6,25 meter från schaktets västra avslut. Vid platsen för sektionen var schaktet 1,2 meter brett (mellan plåtskivorna) och 1,8 meter djupt. Sektionen var 1,0 meter bred och 1,6 meter djup, innan den ursprungliga sjösanden (underlaget) framträdde. Även sektion 10 rensades fram i den västra delen av schaktet, dvs. i schaktets längdriktning.

Det fanns recenta nedgrävningar i den södra och norra kanten av sektionen. Däremellan fanns relativt intakta kulturlager. Överst i den stratigrafiska sekvensen fanns mörkgrå sandig humus med inslag av träkol och lerfläckar (kontext 1). Därunder fanns ett ca 0,10 meter tjockt lager av mörkbrun humös sand med stort inslag av bränd lera (kontext 2). Detta är eventuellt ett raseringslager. Mellan 0,4-0,5 meter under dagens marknivå fanns ett ca 0,04 meter tjockt lerlager (kontext 10), som möjligtvis kan vara lämningarna efter en lerbotten (A6). Under kontext 10 fanns ett lager av mörkgrå humös sand med stort inslag av lerfläckar (kontext 4). Detta lager låg på ett ca 0,04 meter tjockt lager av gul lera (kontext 5). Detta kan vara ännu en fragmentarisk lerbotten (A7). Därunder fanns ett sotigt, något humöst sandlager (kontext 6), som övergick i ett svartgrått humöst, ca 0,4 meter tjockt, sandlager (kontext 7). Möjligtvis är kontext 6 och 7 avsatta under tidig medeltid. Det fanns även antydningar till mindre nedgrävningar, eller svackor, i ett underliggande lager av sjösand (kontext 8). Kanske representerar nedgrävningarna tidigmedeltida aktiviteter i området. Längst ner i den stratigrafiska sekvensen fanns ett ca 0,1 meter tjockt, mörkgrått humöst sandlager (kontext 8). Detta lager kan sannolikt dateras till yngre järnålder, eller möjligtvis tidig medeltid. Trots att det grävdes i respektive lager påträffades inga daterande fynd. Däremot fanns det djurben i alla lagren, förutom i lerbottenarna (A6 och 7).

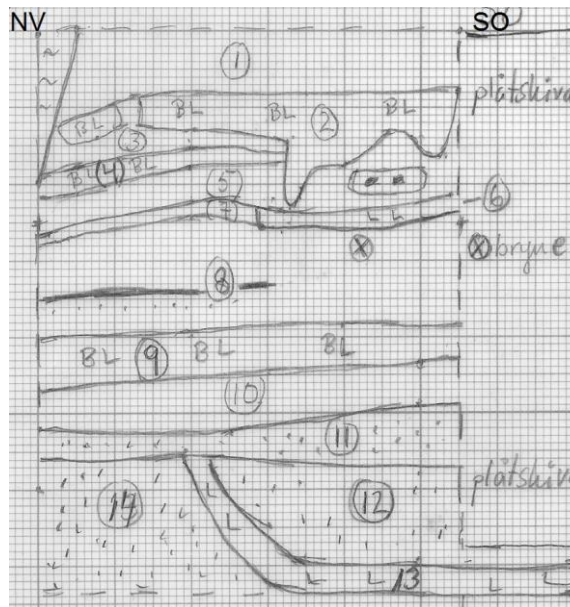
Figur 19. Sektion 10. De båda pilarna markerar platserna för två eventuella lerbottenar (kontext 5 och 10). Foto mot sydväst. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Figur 20. Översikt på schaktet i Östergatan. Schaktet är markerat med en blå linje. De 15 sektionerna i Östergatan är markerade med tjocka svarta streck samt sektionsnummer (S11-S25). En senmedeltida gatunivå, i form av en stenläggning (A1), är gråmarkerad. Skala 1: 500.

ÖSTERGATAN

Schaktet i Östergatan grävdes från korsningen Brunnsgatan/Östergatan fram till korsningen Östergatan/St. Rådmansgatan. Schaktet var ca 92 meter långt, generellt ca två meter brett och två meter djupt. En meter väster om den sista sektionen (sektion 25) minskades schaktet från två meters bredd till endast 0,8 meters bredd. De sista tio meterna av schaktet grävdes enbart på platsen för den recenta VA-ledningen, vilket innebär att ingen arkeologisk dokumentation utfördes här. Schaktet sträckte sig i gatans längdriktning, dvs. i nordväst-sydöstlig riktning. I korsningen Brunnsgatan/Östergatan schaktades en stor gatubrunn fram, till vilken de nya VA-ledningarna kopplades. På två meters djup påträffades en gammal VA-ledning av Höganäsgods, vilken sträckte sig i gatans längdriktning. I Östergatan dokumenterades 15 st. sektioner (profiler).

Figur 21. Sektion 11. Kontextbeskrivning:
1. Recent material 2. Bränd lera 3. Svartgrå humös sand med inslag av lerkuddar 4. Bränd lera 5. Mörkgrå humös sand 6. Gul lera 7. Svartgrå sotig humös sand 8. Mörkgrå humös sand med träkolinsler 9. Bränd lera 10. Svartgrå sotig sand 11. Grå sand 12. Sjösand 13. Gul lera, lerbotten 14. Grå humös sand
Skala 1:20.

Sektion 11

Den första sektionen i Östergatan dokumenterades ca tre meter nordväst om gatubrunnen i korsningen Brunnsgatan/Östergatan. Sektionen, vilken inte var helt rak, rensades fram i den nordöstra schaktväggen. Sektionen var 1,1 meter bred och 1,5 meter djup. Den ursprungliga sjösanden framkom inte i sektionen.

I sektionen fanns 14 kontexter, varav en del bebyggelselager av bränd lera och lera. Ca 0,2 meter under dagens marknivå fanns ett mellan 0,1–0,2 meter tjockt lager av bränd lera med träkol mot botten (kontext 2). Under detta fanns ytterligare ett lager av bränd lera (kontext 4), vilket var ca 0,06 meter tjockt. De brända lerlagren kan vara rester av raserade ugnsväggar, eller möjligtvis raserade väggar från en närbelägen byggnad. I ett underliggande lager av mörkgrå humös sand (kontext 5), fanns en keramikskärva av godstypen stengods av typen Siegburg (fnr. 28) och en keramikskärva av godstypen yngre svartgods (fnr. 29). Ca 0,5 meter under dagens marknivå fanns ett tunt lerlager (kontext 6), som mot nordväst övergick i svartgrå, sotig humös sand (kontext 7). Lerlagret kan möjligtvis vara en rest av ett lergolv. Under kontext 6 och 7 fanns ett ca 0,3 meter tjockt lager av mörkgrå humös sand med strimmar av sjösand och träkolinsler (kontext 8). I lagret framkom en skärva av godstypen äldre rödgods (fnr. 31) och ett bryne av sandsten (fnr. 32). Under kontext 8, ca 0,8 meter under dagens marknivå, fanns ett ca 0,10 meter tjockt lager av

Figur 22. Sektion 11. Nederst i sektionen, delvis under en plåtskiva, fanns en lerbotten (A8-kontext 13). Över lerbotten fanns bl.a. högmedeltida bebyggelselämningar. Foto mot nordöst. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

bränd lera (kontext 9). Tyvärr kunde det inte fastställas om den brända leran utgjorde en lämning efter en ugn, raserad vägg eller ett golv. Däremot är den brända leran sannolikt en högmedeltida bebyggelse lämning. Under den brända leran fanns ett ca 0,10 meter tjockt lager av svartgrå sotig sand (kontext 10), möjligtvis sättsand till en ugn (se kontext 9). Under ett ca 0,10 meter tjockt lager av grå sand (kontext 11) fanns sedan lämningarna efter en relativt stor lerbotten (A8-kontext 13). Den ena kanten av lerbotten kunde dokumenteras i sektionen. Därefter kunde den följas i en längd av ca 1,20 meter innan den försvann in under en plåtskiva i den sydöstra schaktväggen. Lerbotten var ca 0,26 meter djup, med 0,05–0,07 meter tjock lera. Den var fylld med sjösand (kontext 12), och nergrävd genom ett grått humöst sandlager (kontext 14). Omkring 0,2 meter av sanden i lerbotten grävdes ut, men inga fynd framkom.

Sektion 12

Ca 2,5 meter nordväst om sektion 11 dokumenterades ännu en sektion, denna gång i gatans längdriktning. Sektionen var 0,8 meter bred och 1,7 meter djup.

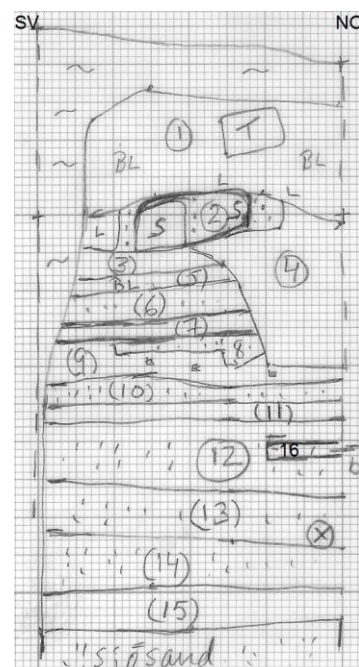
Överst i den stratigrafiska sekvensen, ca 0,14 meter under dagens marknivå, fanns ett ca 0,3 meter tjockt lager av bränd lera med en tegelsten (lager 1). Lagret kan tolkas som ett raseringslager. Under detta lager fanns bebyggelse lämningar i form av en möjlig syllsten med sättsand (kontext 2) och ett större stolphål (kontext 4), vilket var 0,40 meter djupt och minst 0,40 meter i diameter. I stolphålsfyllningen fanns en mynningsskärva av godstypen yngre svartgods (fnr. 33), vilket möjligtvis daterar bebyggelse lämningarna till hög- eller senmedeltid. Stolphålet var i sin tur nedgrävd genom relativt tunna aktivitetslager och påförda sandlager, vilka antyder olika aktivitets- och bebyggelsehorisonter. I ett ca 0,04 meter tunt, kompakt lager av silvergrå humös sand (kontext 11), ca en meter under dagens marknivå, fanns en keramikskärva av godstypen äldre rödgods (fnr. 34). Fyndet av äldre rödgods skärvan antyder en datering av merparten av de tunna aktivitetslagren till högmedeltid. Därunder fanns sedan tre st. ca 0,12 meter tjocka sandlager (kontext 12–14), där det i kontext 12 fanns ett ca 0,04 meter tjockt lerlager (kontext 16). Möjligtvis är det resterna av en lerbotten (A9). Underst i den stratigrafiska sekvensen, ca 1,5–1,6 meter under dagens marknivå, fanns ett mörkbrunt, humöst sandlager med inslag av träkol (kontext 15). Dessvärre framkom inga fynd i lagren, men de kan sannolikt dateras till yngre järnålder eller tidig medeltid. Nederst i sektionen, ca 1,6 meter under dagens marknivå, fanns den ursprungliga sjösanden (underlaget).

I nivå med kontext 14 i sektion 12, strax ovan det äldsta kulturlagret (kontext 15) och ca 1,35 meter under dagens marknivå, fast ca 0,6 meter längre mot sydost i schaktet, fanns lämningarna av en lerbotten (A10). Lerbotten kan möjligtvis dateras till 1000- eller 1100-talet.

Sektion 13

Nästa sektion dokumenterades ca 5,75 meter nordväst om sektion 12, i gatans längdriktning. Sektionen var 1,0 meter bred och 1,8 meter djup. Delvis synlig i sektionen fanns nedgrävningen för den gamla VA-ledningen. Vid sektion 13 var schaktet 1,8 meter brett och två meter djupt.

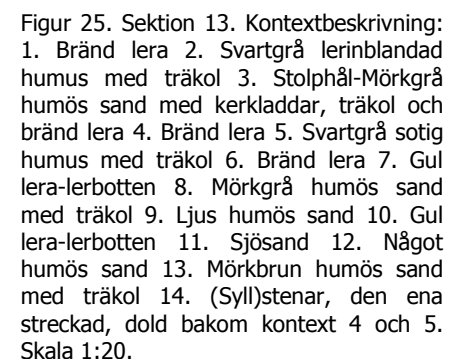
I sektionen dokumenterades 14 kontexter, där en del kontexter utgjordes av bebyggelse lämningar. Överst i den stratigrafiska sekvensen, ca 0,3 meter under dagens marknivå, fanns ett lager av bränd lera med inslag av träkol

Figur 23. Sektion 12. Kontextbeskrivning: 1. Bränd lera 2. (Syll)sten med sättsand 3. Brun humös sand 4. Stolphål-Mörkgrå humös sand med träkol och tegelkross 5. Bränd lera 6. Mörkgrå humös sand 7. Grå lera med sotlinser 8. Sand med pinnhål 9. Mörkgrå humös sand 10. Grå sand 11. Silvergrå, kompakt humös sand 12. Mörkgrå humös sand 13. Mörkgrå humös sand med träkol 14. Ljusgrå humös sand 15. Mörkbrun humös sand med träkol. 16. Gul lera, ev. lerbotten. Skala 1:20.

Figur 24. Sektion 12. Foto mot nordväst. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

(kontext 1) och en del av en medeltida takpanna (fnr. 36). Lagret kan tolkas som ett raseringslager. Under kontext 1 fanns ett mellan 0,1–0,2 meter tjockt lager av svartgrå, lerinblandad humus med stort inslag av träkol (kontext 2). Lagret kan tolkas som ett brandlager, och tillhör samma händelse som kontext 1. Under brandlagret fanns bebyggelselämningar i form av två möjliga syllstenar (kontext 14) och ett intilliggande stolphål (kontext 3). Stolphålet var 0,46 meter djupt och minst 0,3 meter i diameter. Motsvarande bebyggelselämningar dokumenterades även i sektion 12 på samma nivå. Omedelbart framför den ena stenen fanns ett lager av bränd lera (kontext 4), och under denna ett lager av träkol och sot (kontext 5). Under dessa lager fanns ett ca 0,04 meter tjockt lager av bränd lera (kontext 6). Möjligtvis kan dessa lager, tillsammans med de intilliggande stenarna, tolkas som lämningar efter en ugnskonstruktion. Tyvärr framkom inga fynd i anslutning till bebyggelselämningarna.

Under bebyggelselämningarna fanns ett ca 0,3 meter tjockt lager av mörkgrå humös sand med inslag av träkol (kontext 8). Detta är sannolikt påfört, och utgör förmodligen en aktivitetsförändring i området. Omedelbart under stolphålet (kontext 3), och delvis täckt av kontext 8, framkom ett parti av en lerbotten (A11-kontext 7). Endast ca 0,3 meter av lerbotten framkom i sektionen. Den synliga delen av lerbotten var ca 0,12 meter tjock. Lerbotten var delvis nedgrävd i ljusgrå humös sand (kontext 9), vilken i sin tur täckte ytterligare en fragmentarisk lerbotten (A12-kontext 10). Lerbotten var ca 0,10 meter tjock. Ca 0,5 meter av lerbotten var synlig i sektionen. Intill och under den äldsta lerbotten fanns sjösand (kontext 11 och 12). Nederst i den stratigrafiska sekvensen, 1,4–1,5 meter under dagens marknivå, fanns mörkbrun humös sand med inslag av träkol (kontext 13). Dessvärre framkom inga fynd i lagret, men det kan sannolikt dateras till yngre järnålder eller tidig medeltid. Nederst i sektionen, ca 1,5 meter under dagens marknivå, fanns den ursprungliga sjösanden (underlaget).

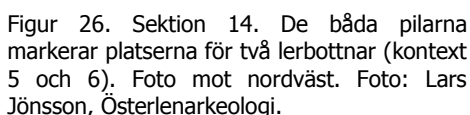
Sektion 14

Sektion 14 dokumenterades ca tre meter nordväst om sektion 13, i gatans längdriktning. Sektionen var 0,8 meter bred och 1,7 meter djup. Delvis synlig i sektionen fanns nedgrävningen för den gamla VA-ledningen. Vid sektionen var schaktet två meter brett och 1,7 meter djupt.

I sektionen kunde 15 kontexter rensas fram och dokumenteras. Överst i den stratigrafiska sekvensen fanns ett ca 0,2 meter tjockt lager av gul lera (kontext 15), möjligtvis ett raseringslager eller utjämningslager. Under den gula leran fanns 7 st. svårtolkade, relativt tunna humösa sandlager. Några av lagren är sannolikt sättsandslager, medan andra är utfyllnadslager. I ett av de sandiga lagren (kontext 12) fanns en keramikskärva av godstypen yngre svartgods (fnr. 38). Detta möjliggör en datering av de sandiga lagerbildningarna till hög- eller senmedeltid.

Omkring 1 meter under dagens marknivå framkom resterna av en ca 0,04 meter tjock lerbotten (A13-kontext 6). Den kunde endast följas i en sträcka av ca 0,2 meter innan den försvann in i schaktväggen. Lerbotten var nedgrävd i mörkgrå humös sand (kontext 8), i vilken det även låg en relativt stor sten.

Omkring 1,10 meter under dagens marknivå fanns ett ca 0,2 meter tjockt lager av mörkgrå humös sand med inslag av träkol och lerklddar (kontext 5). I lagret fanns en keramikskärva av godstypen östersjökeramik (fnr. 37).

Denna möjliggör en datering av lagerbildningen till tidigmedeltid. Under kontext 5 fanns ytterligare en lerbotten (A14-kontext 3). Den var 0,06–0,10 meter tjock och framkom ca 1,3 meter under dagens marknivå. Lerbotten kunde i princip skönjas i hela sektionen. Den fortsatte även en bit in i den intilliggande sektionen (se sektion 15). Lerbotten (A14) kunde dokumenteras i en längd av 1,3 meter i båda sektionerna (14 och 15). Under lerbotten fanns sjösand (kontext 2). Nederst i den stratigrafiska sekvensen, 1,4–1,5 meter under dagens marknivå, fanns grå humös sand med inslag av träkol (kontext 1). Dessvärre framkom inga fynd i kontext 1, men lagret kan sannolikt dateras till yngre järnålder eller tidig medeltid. Nederst i sektionen, ca 1,5 meter under dagens marknivå, fanns den ursprungliga sjösanden.

Ca 1,5 meter nordväst om sektion 14 påträffades ytterligare en lerbotten (A15). Den kunde dokumenteras i den sydöstra schaktväggen, ca 1,4 meter under dagens marknivå. Lerbotten framkom strax under en plåtskiva och kunde följas i en längd av ca 0,7 meter mot sydost.

Sektion 15

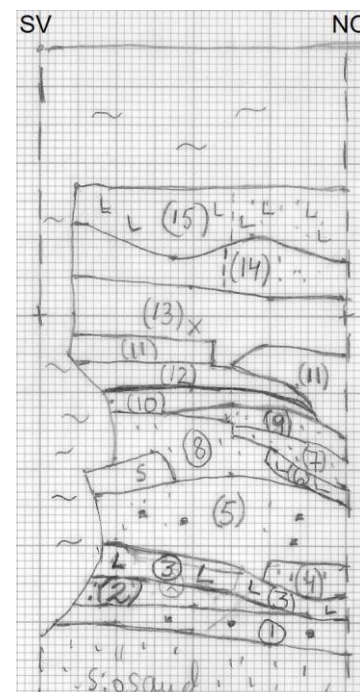
Denna sektion låg omedelbart intill sektion 14, men i den sydöstra schaktväggen. Sektionen ritades inte, men beskrevs och fotodokumenterades. Överst fanns ett tjockt lerlager som sannolikt motsvarar kontext 15 i sektion 14. Ca 0,75 meter under dagens marknivå fanns en stenläggning bestående av ca 0,10 meter stora stenar. Stenläggningen kunde följas i en längd av ca 0,45 meter mot sydost innan den försvann bakom en plåtskiva. I nordväst var stenläggningen bortgrävd av en recent nedgrävning. En lerbotten (A14) som framkom i sektion 14 fortsatte in i sektion 15. Lerbotten kunde noteras i en längd av sammanlagt 1,3 meter i båda sektionerna (14 och 15).

Sektion 16

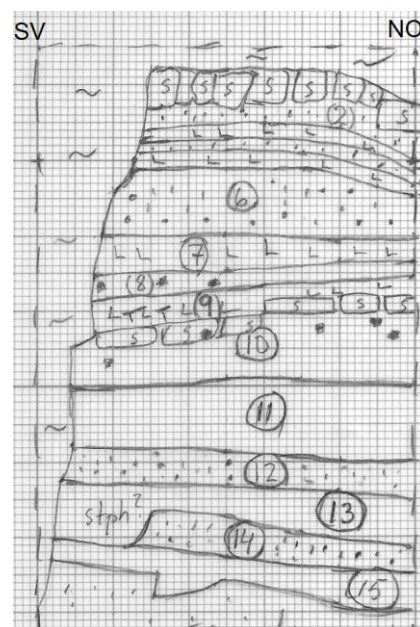
Sektion 16 dokumenterades ca 5,5 meter nordväst om sektion 14, i gatans längdriktning. Sektionen var 1,0 meter bred och 1,7 meter djup. Delvis synlig i sektionen fanns nedgrävningen för den gamla VA-ledningen.

I sektionen dokumenterades 15 kontexter. Tyvärr framkom inga daterande fynd i några av kontexterna, vilket försvårar dateringen av lämningarna. Överst i den stratigrafiska sekvensen fanns en stenläggning (kontext 1), bestående av ca 0,08 meter stora stenar lagda i sättsand (kontext 2). Detta är sannolikt beläggningen för Östergatan under åtminstone 1800-talet, eventuellt ännu tidigare. Under stenläggningen och sättsanden fanns två ganska tunna lerlager (kontext 3 och 5), med sand emellan (kontext 4). Sannolikt skall lerlagren tolkas som utfyllnadslager. Därunder fanns ett ca 0,2 meter tjockt lager av ren sjösand (kontext 6). Detta skall sannolikt tolkas som ett sättsands- och utjämningslager för en gatunivå, eventuellt för den övre stenläggningen (kontext 1). Under kontext 6 fanns ett ca 0,10 meter tjockt lager av gul lera (kontext 7). Mellan kontext 7 och ytterligare ett lerlager (kontext 9), fanns ett tunt avsatt lager av mörkgrå lerig humus med inslag av träkol och tegelkross (kontext 8). Möjligtvis är kontext 7 och 9 lämningar efter ett par golvnivåer. Omedelbart under det undre lerlagret (kontext 9) fanns en stensättning, där den östra delen låg högre upp än den västra delen. Stensättningen kan utgöra ett golv i ett hus, eller en äldre gatunivå.

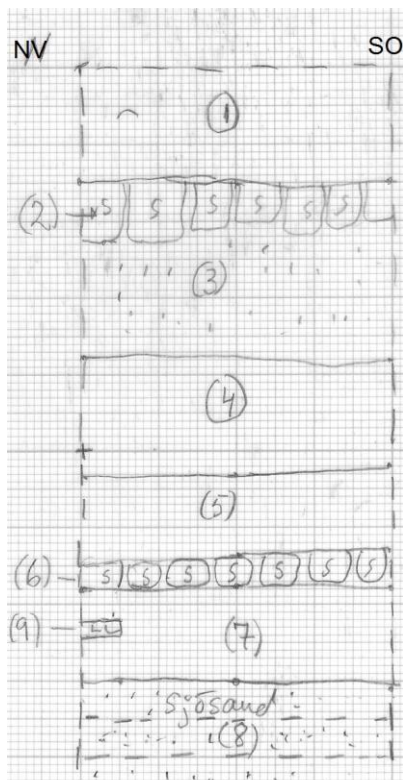
Under de antagna bebyggelselämningarna fanns sedan avsatta humösa sandlager, med påförda lager av sjösand emellan. I ett av de humösa

Figur 27. Sektion 14. Kontextbeskrivning: 1. Grå humös sand 2. Sjösand 3. Gul lera-lerbotten 4. Sjösand 5. Mörkgrå humös sand med träkol och lerkuddar 6. Gul lera-lerbotten 7. Grå humös sand 8. Mörkgrå humös sand 9. Gul sand 10. Mörkgrå humös sand med sotlins överst 11. Svartgrå sotig sand 12. Grå humös sand 13. Mörkgrå humös sand 14. Ljusgrå humös sand 15. Gul lera Skala 1:20.

Figur 28. Sektion 16. Kontextbeskrivning: 1. Stenläggning 2. Sättsand 3. Gul lera 4. Gul sand 5. Gul lera 6. Sjösand 7. Gul lera 8. Mörkgrå lerig humus med träkol och tegelkross 9. Gul lera med tegelkross 10. Mörkgrå humös sand med träkol 11. Ljusgrå humös sand 12. Sjösand 13. Ljusgrå humös sand 14. Sjösand 15. Mörkgrå humös sand Skala 1:20.

Figur 29. Sektion 17. Kontextbeskrivning:
1. Svartgrå sandig humus med tegelkross
2. Stenläggning 3. Sättsand av sjösand 4.
Mörkgrå sandig humus med träkol 5.
Bränd lera/lerklining med lerkuddar 6.
Stenläggning 7. Grå humös sand med
träkol, lerprickar och tegelkross 8. Ljusgrå
humös sand som övergick i ren sjösand 9.
Gul lera-lerbotten Skala 1:20.

Figur 30. Sektion 18. Foto mot nordväst. Foto:
Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

sandlagren (kontext 11) fanns en eventuell båtnit (fnr. 39). Kanske har sjösanden hamnat på platsen i samband med höst- och vinterstormar. Nederst i den stratigrafiska sekvensen, 1,3–1,5 meter under dagens marknivå, fanns mörkgrå humös sand (kontext 15). I lagret fanns en antydning till ett pinnavtryck. Dessvärre framkom inga fynd, men lagret kan sannolikt dateras till yngre järnålder eller tidig medeltid. Nederst i sektionen, ca 1,4 meter under dagens marknivå, fanns den ursprungliga sjösanden (underlaget).

Sektion 17

Sektion 17 dokumenterades ca fem meter nordväst om sektion 16, i den sydöstra schaktväggen. Sektionen var 0,8 meter bred och 1,9 meter djup.

I sektionen dokumenterades åtta kontexter. Ca 0,3 meter under dagens marknivå fanns en stenläggning bestående av 0,18 x 0,14 meter stora "gatustenar" (kontext 2). Detta är sannolikt gatunivån under 1700–1800-tal. Under stensättningen fanns ett ca 0,3 meter tjockt sättsandslager av ren sjösand (kontext 3). Under detta fanns ett ca 0,3 meter tjockt lager av mörkgrå, sandig humus med inslag av träkol (kontext 4). Detta är förmodligen ett utfyllnadslager.

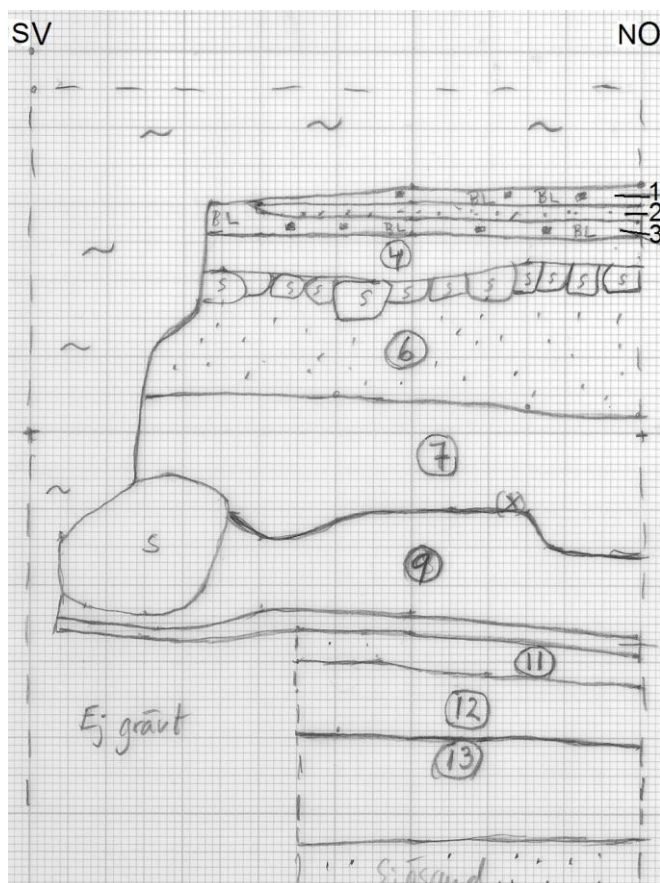
Därunder fanns ett ca 0,2 meter tjockt lager av bränd lera eller lerklining, med inslag av lerkuddar (kontext 5). Detta kan möjligtvis tolkas som ett raseringslager från ett närbeläget hus eller en ugn. Under detta fanns en mindre stenläggning (knadderyta), vilken möjligtvis kan ses som en första utläggning av ett "strädde" (kontext 6). Under stenläggningen, i ett humöst sandlager med inslag av lerprickar, träkol och tegelkross (kontext 7), fanns en rest av en lerbotten (A16-kontext 9). Under kontext 7, ca 1,6 meter under dagens marknivå, fanns ljusgrå humös sand (kontext 8), som övergick i ren sjösand.

Sektionen var olik de andra sektionerna i Östergatan. Exempelvis var frånvaron av de sandiga nedre lagren anmärkningsvärd. Det fanns även inslag av tegelkross i lagret (kontext 7) strax ovan sjösanden. Hur detta skall tolkas är oklart, men det kan tyda på att äldre kulturlager (yngre järnålder och tidig medeltid) av någon orsak blivit bortgrävda.

I gatans längdriktning, mot nordväst, fanns en recent nedgrävning som var fylld med större stenar, vilket omöjliggjorde en dokumentation här. Närmast nedgrävningen för den recenta VA-ledningen, ca 1,6 meter under dagens marknivå, skyttade dock ett ca 0,12 x 0,10 meter stort parti av en lerbotten (A17). Den låg i nivå med botten av kontext 7 i sektion 17.

Sektion 18

På grund av ett intensivt snöande unde, och därpå medföljande problem att ta sig till Simrishamn, kunde inte schaktningen i Östergatan övervakas under en vecka. Däremot hade schaktningen fortsatt i Östergatan, om än i något lugnare tempo. Detta innebar att nästa sektion (sektion 18) inte dokumenterades förrän ca 12,5 meter nordväst om sektion 17. Sektionen var 1,6 meter bredd och 2,1 meter djup, och dokumenterades i gatans längdriktning. Nedgrävningen för den gamla VA-ledningen var synlig i sektionen.

Figur 31. Sektion 18. Kontextbeskrivning: 1. Bränd lera med träkol 2. Grå sand 3. Bränd lera med träkol 4. Mörkgrå humös sand 5. Stenläggning-Gata 6. Gul sand-Sättsand 7. Mörkgrå humös sand med lerkladdar och tegelkross 8. Hård järnoxiderad yta 9. Mörkgrå humös sand med träkol, kalkbruk, tegelkross och djurben 10. Svartgrå humös sotig sand 11. Grå humös sand 12. Ljusgrå humös sand 13. Svagt ljusgrå humös sand. Skala 1:20.

I sektionen dokumenterades 13 kontexter. Ca 0,3 meter under dagens marknivå fanns två, ca 0,04 meter tunna, lager av bränd lera med inslag av träkol (kontext 1 och 3). Mellan lagren fanns ett tunt lager av grå sand (kontext 2). Under lerlagren fanns ytterligare ett något humös sandlager (kontext 4). I kontext 4 fanns en keramikskärva av godstypen yngre rödgods (fnr. 40). Skärvan kommer från ett fat, vilket möjliggör en tolkning av lagerbildningarna till 1700- eller 1800-tal. Möjligtvis kan lagren av bränd lera tolkas som brand- och raseringslager.

Under brand- och raseringslagren, ca 0,5 meter under dagens marknivå, fanns en stenläggning (kontext 5). Stenläggningen utgör sannolikt en äldre gatunivå i Östergatan, troligtvis med datering till 1600–1700-tal. Stenläggningen var lagd i ett ca 0,3 meter tjockt sättsandslager (kontext 6). Under sättsanden fanns mörkgrå humös sand med inslag av lerkladdar och tegelkross (kontext 7). I lagret, vilket var ca 0,3 meter tjockt, fanns en keramikskärva av godstypen yngre rödgods (fnr. 42), två stengodsskärvor av typen Siegburg (fnr. 43) och ett stort fragment bränd lera (fnr. 45). Möjligtvis är den brända leran en del av en större vävtyngd. Det fanns även en del djurben i lagret. Keramikskärvorna antyder en datering av kontext 7 till senmedeltid (1400-1500-tal). Lagret motsvarar eventuellt kontext 3 i sektion 20, och kan utgöra ett underlag till ännu en gatunivå.

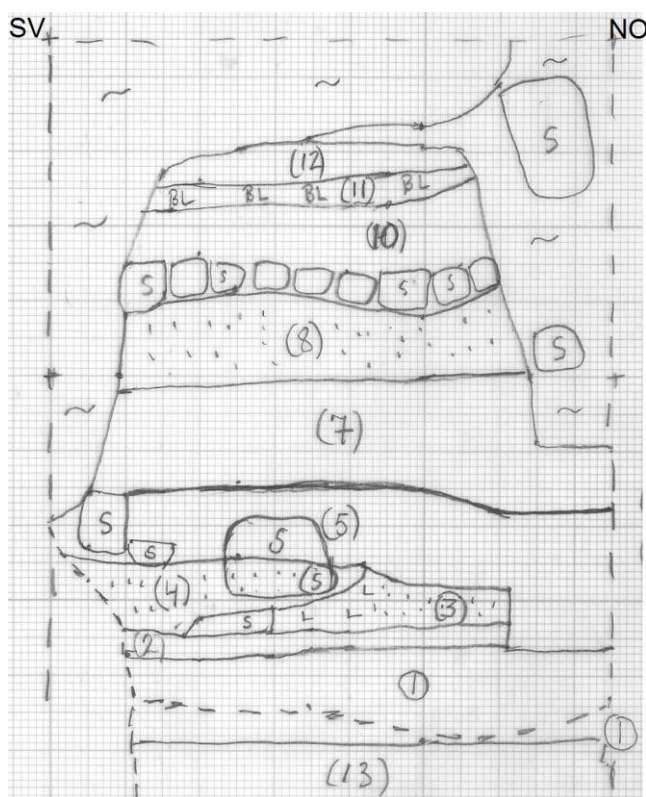
Under kontext 7 fanns en hård, järnoxiderad yta (kontext 8), vilken endast var någon centimeter tjock. I det hårda, tunna lagret satt även en spik (fnr. 44). Lagret, vilket sannolikt är en aktivitetsyta, anslöt i sydväst till en ca 0,4 meter i diameter stor sten. Stenens placering mitt i Östergatan gör det mindre troligt att det är en syllsten. Möjligtvis skall stenen tolkas som en

kantsten till en äldre gatunivå, i vilken den hårda, järnoxiderade ytan även ingår. Den fanns dessutom antydningar till fördjupningar i kontext 8. Dessa kan tolkas som stenavtryck. Den stora stenen var i sin tur nedgrävd i ett underliggande lager av mörkgrå humös sand med inslag av träkol, kalkbruk, tegelkross och djurben (kontext 9). Lagret, vilket var 0,2–0,3 meter tjockt, har förmodligen lagts ut för att jämna till området innan den äldsta gatunivån upprättades.

Under kontext 9, ca 1,4 meter under dagens marknivå, fanns ett ca 0,04 meter tjockt lager av svartgrå, humös sotig sand (kontext 10). Lagret kan tolkas som ett aktivitetslager. Under detta fanns ett par något humösa sandlager (kontext 11 och 12). I kontext 12 fanns en skärva av godstypen yngre svartgods (fnr. 46). Under kontext 12, och direkt på ett grått humöst sandlager (kontext 13) fanns ytterligare en hård, järnoxiderad yta. Även detta kan vara en aktivitetsyta, sannolikt med datering till yngre järnålder eller tidig medeltid. Sjösandens låg ca två meter under dagens marknivå.

Sektion 19

Nästa sektion upprättades ca 2,5 meter nordväst om sektion 18, ganska centralt i Östergatan. Sektionen var 1,5 meter bred och två meter djup. De övre lagerbildningarna var bortgrävda av nedgrävningen för en äldre VA-ledning. I den nordöstra delen av sektionen fanns ytterligare en modern nedgrävning.

Figur 32. Sektion 19. Kontextbeskrivning: 1. Grå humös sand 2. Svartgrå humös sotig sand 3. Gul lera med sand 4. Grå humös sand 5. Mörkgrå humös sand med träkol 6. Hård oxiderad yta 7. Mörkgrå lerinblandad humös sand med träkol 8. Gul sand-Sättsand 9. Stenläggning-Gata 10. Mörkgrå humös sand med tegelkross, träkol och djurben 11. Bränd lera med träkol 12. Mörkgrå humös sand med träkol och djurben 13. Ljusgrå humös sand Skala 1:20.

I sektionen kunde urskiljas ungefär samma lagerbildningar som i sektion 18. I sektionen dokumenterades 13 kontexter. Överst i den stratigrafiska sekvensen, ca 0,3 meter under dagens marknivå, fanns ett mörkgrått humöst sandlager med inslag av träkol och enstaka djurben (kontext 12). I lagret fanns ett smalt, cirkulärt och avlångt järnföremål med oklar funktion (fnr. 48). Lagret låg på ett ca 0,06 meter tjockt lager av bränd lera med inslag av träkol (kontext 11). Detta kan möjligtvis tolkas som ett brand-

och raseringslager. Under den brända leran fanns ytterligare ett mörkgrått humöst sandlager med inslag av tegelkross, träkol och djurben (kontext 10). I lagret påträffades även en keramikskärva av godstypen yngre rödgods (fnr. 47). Kontext 10 kan tolkas som ett utjämningslager då det låg på en stenläggning bestående av ca 0,10 x 0,10 meter stora stenar (kontext 9). Stenläggningen utgör sannolikt en äldre gatunivå i Östergatan, troligtvis med datering till 1600–1800-tal. Stenläggningen var lagd i ett ca 0,22 meter tjockt sättsandslager (kontext 8). Under sättsanden, ca 1,2 meter under dagens marknivå, fanns mörkgrå humös sand med inslag av lerkuddar, träkol och sandlinser (kontext 7). Lagret, vilket var ca 0,3 meter tjockt, är sannolikt ett utjämningslager. Kontext 7 motsvarar eventuellt kontext 3 i sektion 20, och kan utgöra ett underlag till ännu en gatunivå.

Under kontext 7 fanns en hård, järnoxiderad yta (kontext 6), vilken endast var någon centimeter tjock. Lagret, vilket sannolikt är en aktivitetsyta, anslöt i sydväst till en ca 0,2 x 0,1 meter stor sten. Bredvid denna fanns en mindre sten och på ungefär samma nivå, men strax under kontext 6, fanns en större sten, ca 0,3 x 0,2 meter stor. Stenarnas placering mitt i Östergatan gör det mindre troligt att det är syllstenar. Möjligtvis skall stenarna tolkas som en äldre gatunivå, i vilken kontext 6 ingår som en aktivitetsyta. Stenarna låg i ett lager av mörkgrå humös sand med inslag av träkol (kontext 5). I kontext 5 fanns en keramikskärva av godstypen nästan stengods (fnr. 41). Den något större stenen var delvis nedgrävd i ett grått humöst sandlager (kontext 4). Kontext 5, vilket var 0,2–0,36 meter tjockt, har förmodligen lagts ut för att jämna till området innan den äldsta gatunivån upprättades. En keramikskärva från ett krus av godstypen nästan stengods (fnr. 41) i kontext 5 kan eventuellt datera den äldsta gatunivån till högmedeltid. Det fanns även en antydning till att kontext 5 hade fyllt igen en nedgrävning (stolphål eller stenlyft?) i den nordöstra delen av sektionen.

Under två sandiga lager (kontext 3 och 4), ca 1,6 meter under dagens marknivå, fanns ett ca 0,04 meter tjockt lager av svartgrå, humös sotig sand (kontext 2). Lagret kan tolkas som ett aktivitetslager, och kan eventuellt dateras till tidig medeltid. Under detta fanns två något humösa sandlager (kontext 1 och 13).

Sektion 20

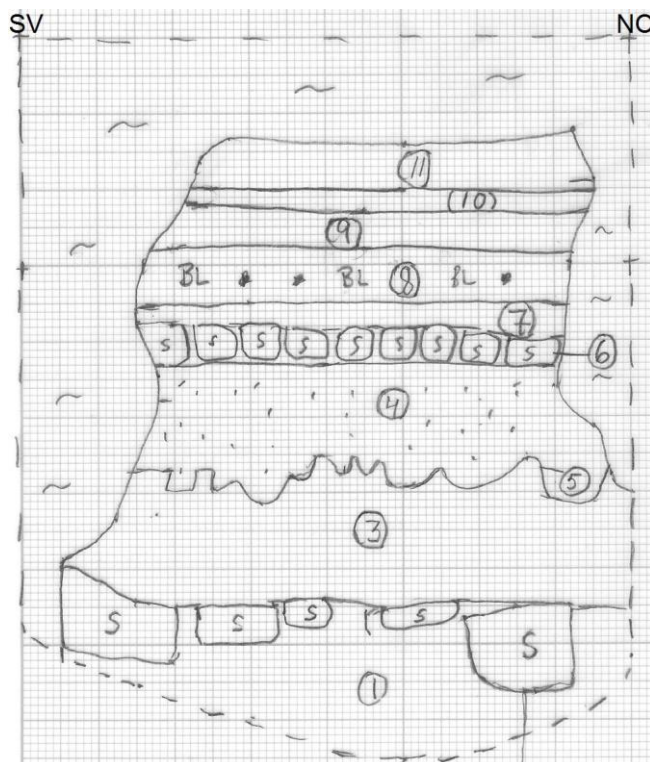
Sektion 20 var belägen ca 3,75 meter nordväst om sektion 19, i schaktets längdriktning. Sektionen var 1,6 meter bred och ca 1,9 meter djup. Liksom avseende sektion 19, så var de övre lagerbildningarna delvis bortgrävda av nedgrävningen för en äldre VA-ledning. I den nordöstra delen av sektionen fanns ytterligare en recent nedgrävning.

I sektionen kunde ungefär samma lagerbildningar urskiljas som i sektion 18 och 19. I sektionen dokumenterades 11 kontexter. Överst i den stratigrafiska sektionen fanns grå humös sand med inslag av träkol (kontext 11). I lagret fanns en keramikskärva av godstypen yngre rödgods (fnr. 52). Under detta lager fanns ytterligare två mörkgrå humösa sandlager (kontext 9 och 10). Under dessa tre lager, ca 0,55 meter under dagens marknivå, fanns ett ca 0,16 meter tjockt lager av bränd lera med inslag av träkol (kontext 8). Hur det brända lerlagret skall tolkas är oklart, men med tanke på lagrets placering mitt i Östergatan är det mindre troligt att det ska tolkas som ett bebyggelselager, såsom en raserad ugn eller ett lergolv. Lagret ska mer tolkas som ett utfyllnads- och utjämningslager i samband med anläggandet av en ny gatunivå. Omedelbart under den brända leran fanns ett mörkgrått humöst sandlager (kontext 7).

Figur 33. Sektion 20. Foto mot nordväst. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Figur 34. Sektion 20. Kontextbeskrivning: 1. Grå humös sand med träkol 2. Stenläggning-Gata 3. Mörkgrå sand- och lerinblandad humus med träkol och tegelkross 4. Grågul sand-Sättsand 5. Stenavtryck-Gata 6. Stenläggning-Gata 7. Mörkgrå humös sand 8. Bränd lera med träkol 9. Mörkgrå humös sand med träkol 10. Mörkgrå sotig humös sand 11. Grå humös sand med träkol. Skala 1:20.

Under kontext 7, ca 0,76 meter under dagens marknivå, fanns en väl-behållen stenläggning, bestående av 0,10 x 0,10 meter stora stenar (kontext 6). Stenläggningen utgör sannolikt en äldre gatunivå i Östergatan, troligtvis med datering till 1500–1700-tal. Stenläggningen var lagd i ett ca 0,30 meter tjockt sättsandslager (kontext 4). Detta lager verkade dessutom fylla ett stort antal s.k. stenlyft (kontext 5), dvs. avtryck efter stenar som tagits bort. Detta kan innebära att det funnits ytterligare en gatunivå, men att stenarna plockats bort, kanske för att återanvändas i nästa gatunivå. Stenavtrycken var synliga i ett mörkgrått, något sand- och lerinblandat humöst lager med inslag av träkol och tegelkross (kontext 3). I lagret, vilket var ca 0,3 meter tjockt, fanns ett rörskaft till en trefotsgryta av godstypen yngre rödgods (fnr. 51), ett fragment av en medeltida takpanna (fnr. 49) och två spik (fnr. 50). Keramikskärvan daterar förmodligen gatunivån med stenavtrycken till senmedeltid.

Under kontext 3, ca 1,4 meter under dagens marknivå, fanns ytterligare en gatunivå (kontext 2). Denna utgjordes av ca 0,3 x 0,2 meter stora stenar i kanterna, och något mindre stenar mellan dessa. Stenläggningen fortsatte mot nordväst, och är beskriven mer ingående nedan. Gatunivån framgår även ur sektionerna 18 och 19, och kan eventuellt dateras till 1300–1400-tal. Vid schaktningen hade tidigare observerats ytterligare stora stenar på samma nivå mellan sektionerna 18, 19 och 20. Detta innebär att den äldsta gatunivån åtminstone sträckt sig fram till sektion 18, möjligtvis ända ner till sektion 17 då det i denna sektion fanns en stenläggning på samma nivå som i sektion 18–20. Den äldsta gatunivån var anlagd på grå humös sand med inslag av träkol (kontext 1). I sektionen gick det inte att skönja den ursprungliga sjösanden (underlaget).

Figur 35. Den sydöstra delen av en stenläggning (A1-nivå 1) i den centrala delen av Östergatan. Stenläggningen utgör sannolikt en senmedeltida (1400-1500-tals) gatunivå, troligtvis en rest av det s.k. *Fiskarestråtet* (en äldre benämning på Östergatan). Stenläggningen låg ca 2,8 m.ö.h. Foto mot sydväst. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

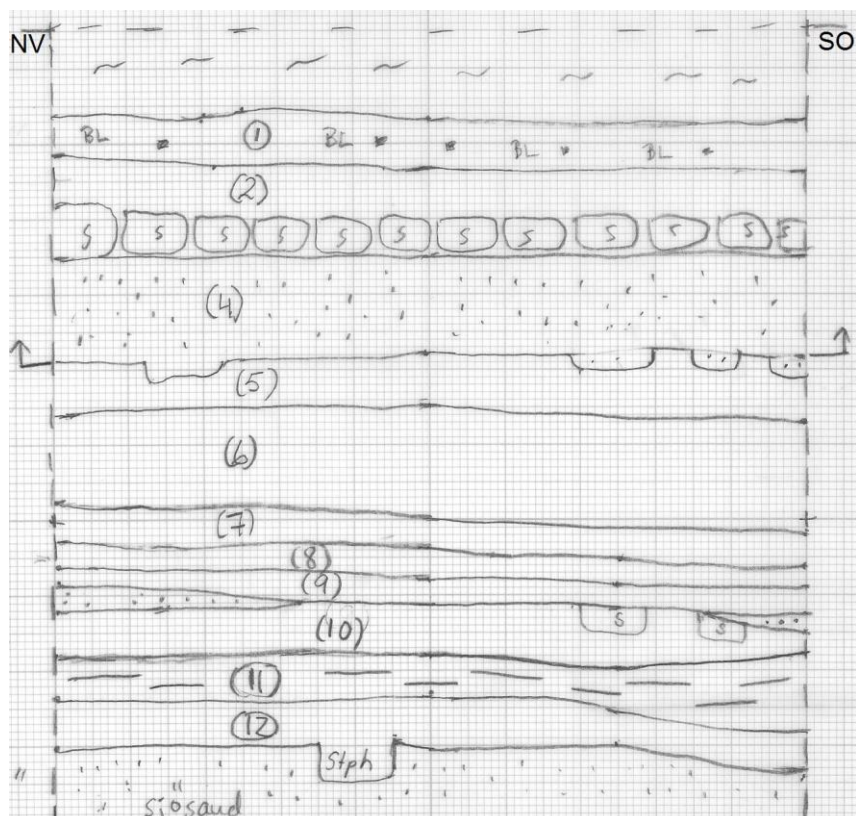
Anläggning 1 - Stenläggning nordväst om sektion 20

Omedelbart nordväst om sektion 20 påträffades en vällagd stenläggning i Östergatans längdriktning. Stenläggningen kunde tack vare personalen från Vallby Gräv & Schakt delvis dokumenteras i plan. Stenläggningen kunde följas ca 6,20 meter i nordvästlig riktning, fram till en recent nedgrävning för en modern brunn. Stenläggningens bredd har varit minst 1,6 meter. Sannolikt fortsätter den in i schaktets sydöstra begränsning. Stenläggningen var anlagd i två nivåer, där den övre nivån utgjordes av stenar med diametern ca 0,15 x 0,15 meter, medan stenarna på den nedre nivån var ca 0,25 x 0,20 meter stora. Stenläggningen var mer välbevarad i den sydöstra delen. Stenläggningen i nivå 2 avslutades i sydväst med en rad av vällagda stora stenar i storleken ca 0,40 x 0,25 meter. Stenraden var anlagd i gatans längdriktning. Den kunde dokumenteras i en längd av ca 6,2 meter, från sektion 20 och fram till en recent nedgrävning. Stenarna har sannolikt varit en markering för gatans avslut mot väster. I lagret ovan den yngsta nivån av stenläggningen, motsvarande kontext 3 i sektion 20, påträffades ett rörskaft från en trefotsgröta av godstypen yngre rödgods (fnr. 51). Stenläggningens övre nivå låg ca 2,80 m. ö. h., dvs. 1,4 meter under dagens marknivå, medan den undre nivån låg ca 0,10 meter lägre.

Den vällagda och välbevarade stenläggningen (A1) är sannolikt lämningar efter en av Simrishamns medeltida gator eller ”stråden”. Gatan är på en karta från år 1706 benämnd *Fiskarestråtet*, ett äldre namn på Östergatan (Lindholm 2000, s. 10). Eventuellt kan gatan, vilken framkom i två nivåer, dateras till hög- eller senmedeltid, dvs. 1300–1400-tal. Gatunivån har även observerats i sektionerna 18, 19 och 20. Vid schaktningar utan närvaro av antikvarisk personal hade mellan sektionerna 18, 19 och 20 tidigare observerats stora stenar på samma nivå som stenläggningen (A1). Detta innebär att den äldsta gatunivån åtminstone sträckt sig fram till sektion 18, möjligtvis ända ner till sektion 17, då det i denna sektion fanns en stenläggning på samma nivå som stenläggningen i sektion 18–20. Däremot kunde ingen stenläggning dokumenteras i den söder om upprättade sektion 16. Strax utanför schaktet, några få meter sydost om sektion 17, finns en port mellan två hus. Möjligtvis upphör gatan i nivå med porten, kanske för att ansluta till ett stråde ner mot stranden. De omsorgsfullt lagda stora stenarna gör att man får intrycket av en manifest och viktig gata i Simrishamn.

Figur 36. En vällagd stenrad (A1-nivå 2) som sannolikt har varit en markering för stenläggningens avslut mot väster. Stenläggningen utgör sannolikt en hög- eller senmedeltida (1300-1400-tals) gatunivå, troligtvis en rest av det s.k. *Fiskarestråtet*. Foto mot sydväst. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Figur 37. Sektion 21. Kontextbeskrivning:
 1. Brun lerinblandad humus med bränd lera
 2. Mörkgrå humös sand
 3. Stensättning-Gata
 4. Grågul sand-Sättsand
 5. Mörkgrå lerinblandad humus med träkol och tegelkross. Stenavtryck i lagret
 6. Grå humös sand med träkol
 7. Mörkgrå humös sand
 8. Grå humös sand med djurben
 9. Mörkgrå humös sand
 10. Mörkgrå humös sand med sandlinser och stenar
 11. Brunrostig "vattenavsatt" humös sand
 12. Ljusgrå humös sand. Skala 1:20.

Sektion 21

Efter stenläggningen (A1) fanns ett ca tre meter stort område som hade förstörts i samband med nedgrävningen av en modern brunn. Omkring en meter nordväst om brunnen kunde ytterligare en sektion dokumenteras, denna gång i den nordöstra schaktkanten. Sektionen var två meter bred och 2,10 meter djup. Den övre delen av sektionen, ovan kontext 5, var indragen ca 0,75 meter mot NO i jämförelse med den nedre delen av sektionen. Schaktet var två meter brett och 2,10 meter djupt vid sektion 21.

I sektionen kunde 12 kontexter beläggas, varav två äldre gatunivåer (kontext 3 och 5). Överst i sektionen, ca 0,25 meter under dagens marknivå, fanns brun lerig humus med stort inslag av bränd lera (kontext 1). Lagret har tidigare uppmärksammats i bl.a. sektion 20, och kan tolkas som ett utfyllnads- och utjämningslager i samband med anläggandet av en ny gatunivå. Omedelbart under den brända leran fanns ett mörkgrått humöst sandlager (kontext 2).

Ca 0,5 meter under dagens marknivå framkom en äldre gatunivå (knadderyta), bestående av 0,14 x 0,10 meter stora stenar (kontext 3). Samma typ av stenläggning har tidigare framkommit i sektion 20, och kan troligtvis dateras till 1500–1700-tal. Stenläggningen var lagd i ett ca 0,15 meter tjockt sättsandslager (kontext 4). Detta lager verkade dessutom ligga i ett antal s.k. stenlyft, dvs. avtryck efter stenar som tagits bort. Detta kan innebära att det funnits ytterligare en gatunivå, men att stenarna plockats bort, kanske för att återanvändas i nästa gatunivå. Stenavtrycken fanns i ett mörkgrått, något lerinblandat humöst lager med inslag av träkol och tegelkross (kontext 5). Under kontext 5 fanns ett grått humöst sandlager med inslag av träkol (kontext 6). Möjligtvis kan detta tolkas som ett utfyllnadslager.

Den nedre delen av sektionen, ca 1,3–1,9 meter under dagens marknivå, utgjordes mestadels av svårtolkade, relativt tunna gråa humösa sandlager. I lagret underst i den stratigrafiska sektionen (kontext 12) fanns en antydning till ett stolphål, vilket var nedgrävt i den ursprungliga sjösanden. Övan kontext 12 fanns ett "vattenavsatt" lager av brun, rostfärgad humös sand (kontext 11). Möjligtvis har lagret tillkommit i samband med en översvämning. Stolphålet som var synligt i det nedre lagret antyder tidiga aktiviteter på platsen. Tyvärr framkom inga fynd i något av lagren, vilket omöjliggör en datering av de äldre lagerbildningarna och aktiviteterna.

Sektion 22

Nästa sektion dokumenterades ca fyra meter nordväst om sektion 21, i schaktets längdriktning. Sektionen var 1,0 meter bred och 2,0 meter djup. Överst i den stratigrafiska sekvensen, ca 0,4 meter under dagens marknivå, fanns ett ca 0,10 meter tjockt lager av bränd lera med inslag av träkol (kontext 1). Möjligtvis skall detta tolkas som ett utfyllnads- och utjämningslager i samband med utläggningen av en gatunivå. Under kontext 1 fanns ett ca 0,3 meter tjockt lager av mörkgrå humös sand, med inslag av träkol, tegelkross och djurben (kontext 2). På lagret fanns en sten. I lagret fanns en keramikskärva av godstypen yngre rödgods med engobe (fnr. 53). Lagret kan möjligtvis tolkas som ett utjämningslager, och kan utgöra en äldre gatunivå med datering till 1500-1700-tal.

Omedelbart under kontext 2 fanns ett ca 0,02 meter tjockt lager av hård, vattenavsatt kompakt sand (kontext 8). Detta låg delvis på en ca 0,30 x 0,24 meter stor sten, och täckte även ett förmodat stenvtryck. Detta var igenfyllt med mörkgrå humös sand (kontext 9). Stenen samt stenvtrycket var i sin tur placerade i ett sättsandsslager (kontext 3). Sammantaget ger den kompakta sanden, stenvtrycket, den intilliggande stenen och sjösanden (sättsand) intrycket av en äldre gatunivå. Denna kan eventuellt dateras till 1400–1500-tal, där dateringen är baserad på keramikskärvan av godstypen yngre rödgods (fnr. 53) i det överliggande lagret (kontext 2).

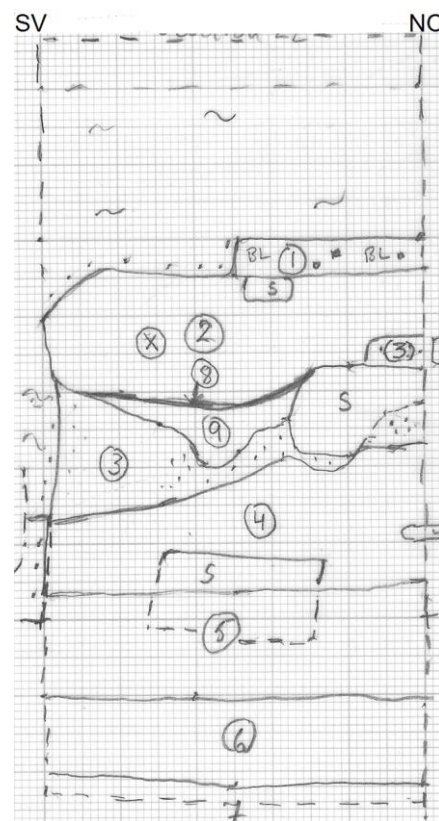
Under sanden (kontext 3) fanns ett ca 0,3–0,2 meter tjockt, ljusgrått något lerinblandat humöst sandlager med inslag av träkol och enstaka djurben (kontext 4). Lagret kan möjligtvis tolkas som ett utfyllnads- eller utjämningslager inför anläggandet av den överliggande gatunivån. Under kontext 4 fanns ett ca 0,3 meter tjockt lager av svartgrå, humös sotig sand (kontext 5). I lagret, men en bit in i sektionen, fanns en ca 0,4 x 0,2 meter stor sten. Kanske är det resten av ännu en gatunivå, möjligtvis samtida med stenläggningen (gatunivå) som dokumenterades i plan (A1).

Under kontext 5 fanns ett ca 0,2 meter tjockt lager av gråbrun, humös sand. Nederst i den stratigrafiska sekvensen fanns ett "vattenavsatt" lager av brun, rostfärgad humös hård sand (kontext 7). Möjligtvis har lagret tillkommit i samband med en översvämning. Den ursprungliga sjösanden (underlaget) kunde inte skönjas i sektionen.

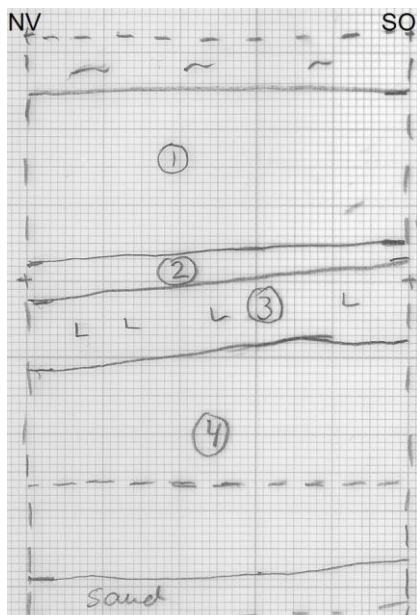
Sektion 23

Sektion 23 dokumenterades ca 6,5 meter nordväst om sektion 22. Sektionen var en meter bred och 1,5 meter djup. Den rensades fram i schaktets nordöstra schaktvägg, strax intill en recent nedgrävning för en modern brunn. Tyvärr gav sektionen inte speciellt mycket information.

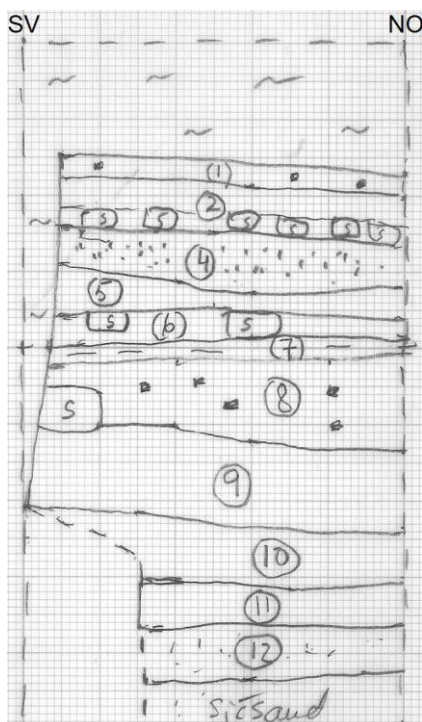
I sektionen kunde endast fyra kontexter dokumenteras. Överst i den stratigrafiska sektionen, ca 0,2 meter under dagens marknivå, fanns ett ca

Figur 38. Sektion 22. Kontextbeskrivning: 1. Bränd lera med träkol 2. Mörkgrå humös sand med träkol, tegelkross och djurben 3. Grågul sand-Sättsand 4. Ljusgrå lerinblandad humös sand med träkol och djurben 5. Svartgrå humös sotig sand 6. Gråbrun humös sand 7. Brunrostig "vattenavsatt" humös sand 8. Hård "vattenavsatt" kompakt sand 9. Mörkgrå humös sand-Fyllning i stenvtryck. Skala 1:20.

Figur 39. Sektion 23. Kontextbeskrivning:
1. Svartgrå humös sotig sand med träkol
2. Mörkgrå kompakt sand 3. Gul lera 4.
Mörkgrå lerinblandad humös sand med
träkol och djurben. Skala 1:20.

Figur 40. Sektion 24. Kontextbeskrivning:
1. Sot och träkol 2. Mörkgrå lerinblandad
humus med träkol och tegelkross 3.
Stenläggning-Gata 4. Grågul sand-
Sättsand 5. Brungrå humös sand med
tegelkross 6. Mörkgrå humös sand-
Sättsand 7. Brunrostig "vattenavsatt"
humös sand 8. Gråbrun humös sand med
träkol och tegelkross 9. Mörkgrå humös
sand med tegelkross och djurben 10.
Mörkgrå lerinblandad humus med träkol
11. Svartgrå humös sand 12. Mörkgrå
humös sand. Skala 1:20.

0,40 meter tjockt lager av svartgrå, humös sotinblandad sand med inslag av träkol (kontext 1). Under detta fanns ett lager av mörkgrå kompakt sand (kontext 2). Detta låg i sin tur på ett lager av ca 0,20 meter tjock gul lera (kontext 3). Möjligtvis kan detta tolkas som ett golv i en byggnad, även om den tolkningen är väldigt osäker pga. schaktets placering i Östergatan. Under lerlagret fanns ett ca 0,6 meter tjockt lager av mörkgrå lerinblandad humös sand med inslag av träkol och djurben (kontext 4). I kontext 4 fanns en skärva av godstypen oglaserat rödgods (fnr. 55). Möjligtvis kommer skärvan från en äldre rödgods kanna, vilket isåfall daterar lagret till högmedeltid. Möjligtvis kan lagret tolkas som ett utfyllnadslager. Under kontext 4, i botten av sektionen, fanns sjösand. Det är dock oklart om det var den ursprungliga sjösanden (undergrunden).

Sektion 24

Nästa sektion upprättades ca 11 meter nordväst om sektion 23, i schaktets längdriktning, och ca 15 meter från schaktets avslut i korsningen Östergatan/St. Rådmansgatan. Sektionen var 1,0 meter bred och 1,8 meter djup. På platsen för sektionen var schaktet ca två meter brett och 1,8 meter djupt. Delvis synlig i sektionen var nedgrävningen för VA-ledningen.

I sektionen dokumenterades 12 kontexter. Överst i den stratigrafiska sekvensen fanns ett ca 0,06 m tjockt lager av sot och träkol (kontext 1). Detta kan möjligtvis tolkas som ett brandlager. Under detta fanns ett ca 0,08 meter tjockt lager av mörkgrå, lerinblandad humus med inslag av träkol och tegelkross (kontext 2). Detta är sannolikt ett utfyllnad- och utjämningslager.

Ca 0,46 meter under dagens marknivå, överlagrat av kontext 2, fanns en stenläggning, lagd med 0,08 meter i diameter stora stenar (kontext 3). Under stensättningen fanns ett ca 0,14 meter tjockt lager av sättsand (kontext 4). I lagret under sättsanden (kontext 5) framkom en keramikskärva till en skål av godstypen yngre rödgods (fnr. 56). Bottenskarvan var dekorerad med piplera (engobering), vilket daterar skärvan till 1600–1800-tal, och därigenom även gatunivån.

Under kontext 5, ca 0,7 meter under dagens marknivå, fanns ännu en stenläggning, lagd i mörkgrå, humös sand (kontext 6). Detta är sannolikt en gatunivå, möjligtvis senmedeltida. Under stensättningen fanns ett ca 0,04 meter tjockt lager av rostfärgad sand (kontext 7). Lagret hade möjligtvis avsatta i samband med översvämning eller kraftigt regn. Under den rostfärgade sanden fanns ett ca 0,16–0,24 meter tjockt lager av gråbrun humös sand med inslag av träkol och tegelkross (kontext 8). Detta låg på ett mörkgrått, tämligen humöst sandlager med inslag av tegelkross och djurben (kontext 9). På den sydvästra delen av lagret fanns en sten, vilket möjligtvis kan vara lämningar efter ytterligare en stenläggning. Detta är dock väldigt osäkert.

Ca 1,2–1,3 m under dagens gatunivå fanns ett ca 0,14 meter tjockt lager av mörkgrå, lerinblandad humus med inslag av träkol (kontext 10). Under detta fanns ett svartgrått, sotigt humöst sandlager (kontext 11). Nederst i den stratigrafiska sekvensen fanns mörkgrå humös sand (kontext 12). Tyvärr framkom inga fynd i de nedersta lagren, men då det inte fanns något inslag av tegel i dessa lager kan lagerbildningarna möjligtvis dateras till tidig medeltid eller äldre. I botten av sektionen fanns den ursprungliga sjösanden (underlaget).

Sektion 25

Den sista sektionen i schaktet i Östergatan upprättades, ca 3,5 meter nordväst om sektion 24, i schaktets längdriktning, ca 11,5 meter från schaktets avslut. Sektionen var 1,10 meter bred och 1,8 meter djup. Delvis synlig i sektionen var nedgrävningen för den recenta VA-ledningen.

I sektionen dokumenterades åtta kontexter. Överst i den stratigrafiska sekvensen fanns ljusgrå, lerinblandad humös sand (kontext 1). Under denna fanns mörkgrå, något lerinblandad humös sand (kontext 3). I kontext 3 fanns två keramikskärvor av godstypen yngre rödgods (fnr. 57 och 58). Båda skärvorna är mynningsbitar till två kärl, och kan dateras till 1700–1800-tal. Kontext 3 fyllde även ett eventuellt stenavtryck. Stenavtrycket låg i ett sättsandslager (kontext 4). Bredvid stenavtrycket fanns en ca 0,24 x 0,16 meter stor sten, som låg på ljusgrå, något humös sand (kontext 2). Sammantaget ger stenen, stenavtrycket och den förmodade sättsanden intrycket av en äldre gatunivå, möjligtvis 1600- eller 1700-tal.

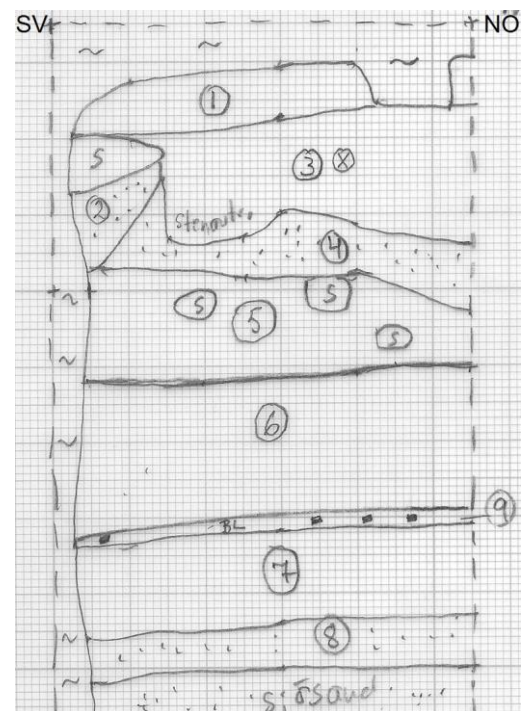
Under sättsanden fanns ett lager av mörkgrå, humös sand med strimmor av järnoxid (?) och inslag av tegelkross (kontext 5). I lagret fanns en keramikskärva av godstypen yngre rödgods (fnr. 59). Omedelbart under kontext 5 fanns ett tunt lager av hård, kompakt järnutfälld sand. Möjligtvis är detta en aktivitetsyta, eller ett vattenavsatt lager. Under de järnutfällda lagren fanns ett ca 0,4 meter tjockt lager av mörkgrå lerinblandad humös sand med inslag av tegelkross och enstaka djurben (kontext 6). Lagret är förmodligen ett utfyllnads- och utjämningslager, och samtidigt en markering för en ny aktivitetsfas.

Under kontext 6 fanns ett ca 0,04 meter tjockt lager av bränd lera med inslag av träkol (kontext 9). Hur den brända leran skall tolkas är oklart, kanske är det resten av en raserad vägg, eller ett golv. I lagret fanns en spik (fnr. 60). Under den brända leran fanns ett ca 0,24 meter tjockt lager av svartgrå, humös sand (kontext 7). Under detta fanns mörkgrå humös sand (kontext 8), vilket var ca 0,14 meter tjockt. Nederst i sektionen fanns den ursprungliga sjösanden (underlaget). Tyvärr fanns det inga daterande fynd i de nedre lagerbildningarna, men sannolikt kan de två nedre sandiga lagren dateras till yngre järnålder och tidig medeltid, medan den brända leran möjligtvis tillhör en högmedeltida fas.

Figur 42. Sektion 25. Kontextbeskrivning: 1. Ljusgrå lerinblandad humös sand 2. Ljusgrå humös sand 3. Mörkgrå lerinblandad humös sand 4. Grågul sand-Sättsand 5. Mörkgrå humös sand med strimmor av järnoxid 6. Mörkgrå humös något lerinblandad sand med tegelkross och djurben 7. Svartgrå humös sand 8. Mörkgrå humös sand 9. Bränd lera med träkol. Skala 1:20.

Figur 41. Sektion 25. Foto mot nordväst. Foto: Lars Jönsson, Österlenarkeologi.

Fyndmaterialet

BRUNNSGATAN

Fnr.	Sektion	Lager	Sakord	Material	Antal	Vikt (g)	Övrigt
32356:1	4	2	Kanna	Äldre rödgods	1	3	Buk
32356:2	4	4	Kanna	Äldre rödgods	1	3	Hank (spjälkad)
32356:3	4	4	Spik	Järn	4	64	
32356:4	4	4	Spets (?)	Järn	1	18	Rombisk (Kons)
32356:5	4	8	Kärl	Yngre svartgods	3	23	Buk
32356:6	4	8	Kärl	Östersjökeramik	1	3	Buk
32356:7	4	8	Spik	Järn	1	10	
32356:8	4	8	Odef	Järn	4	107	Ev. några spik (Kons)
32356:9	5	3	Kärl	Yngre rödgods	1	1	Buk
32356:10	5	8	Kärl	Östersjökeramik	1	6	Ev. förhistorisk
32356:11	5	9	Båtnit	Järn	1	49	
32356:12	5	9	Bränd lera	Lera	1	48	Ev. tegel
32356:13	6	1	Kärl	Yngre rödgods	1	17	Mynning
32356:14	6	2	Kanna	Äldre rödgods	1	8	Bottenkant
32356:15	6	2	Krus	Nästan stengods	1	3	Buk
32356:16	7	3	Taktegel	Tegel	1	34	Fragment
32356:17	7	5	Kanna	Äldre rödgods	2	4	Buk, 1 med rosett
32356:18	7	7	Båtnit	Järn	1	41	
32356:19	8	2	Kärl	Oglaserat rödgods	1	10	
32356:20	8	3	Kanna	Äldre rödgods	1	9	Buk
32356:21	8	3	Krus	Stengods	1	15	Buk
32356:22	9	2	Krus	Stengods	1	2	Buk
32356:23	9	2	Krus	Stengods	1	3	Buk
32356:24	9	4	Spik	Järn	1	9	
32356:25	9	5	Odef	Järn	1	23	
32356:26	9		Kanna	Äldre rödgods	1	14	Recent fyllning
32356:27	9		Kruka	Östersjökeramik	1	14	Recent fyllning

Tabell 1. Fyndmaterialet från undersökningen i Brunnsgatan i Simrishamn. Fyndmaterialet är redovisat sektion för sektion. Sammanlagt registrerades 27 fyndposter från Brunnsgatan. Fyndmaterialet har LUHMnr. 32356.

ÖSTERGATAN

Fnr.	Sektion	Lager	Sakord	Material	Antal	Vikt (g)	Övrigt
32356:28	11	5	Krus	Stengods	1	3	Botten
32356:29	11	5	Kärl	Yngre svartgods	1	9	Mynning
32356:30	11	5	Spik/odef	Järn	2	72	
32356:31	11	8	Kanna	Äldre rödgods	1	3	Buk
32356:32	11	8	Bryne	Sandsten	1	190	
32356:33	12	4	Kärl	Yngre svartgods	1	16	Mynning
32356:34	12	11	Kanna	Äldre rödgods	1	1	Buk
32356:35	12	13	Odef	Järn	1	25	
32356:36	13	1	Taktegel	Tegel	1	366	Medeltida
32356:37	14	5	Kruka	Östersjökeramik	1	8	Botten
32356:38	14	12	Kruka	Yngre svartgods	1	2	
32356:39	16	11	Spik	Järn	1	17	Ev. båtnit
32356:40	18	4	Fat	Yngre rödgods	1	2	Buk
32356:41	19	5	Krus	Nästan stengods	1	7	Buk
32356:42	18	7	Kruka	Yngre rödgods	1	5	Buk
32356:43	18	7	Krus	Stengods	2	8	Buk
32356:44	18	8	Spik	Järn	1	9	Kastat!
32356:45	18	7	?	Bränd lera	1	74	Vävttyngd?
32356:46	18	12	Kärl	Yngre svartgods	1	2	Spjälkad
32356:47	19	10	Kruka	Yngre rödgods	1	2	Buk
32356:48	19	12	Spets	Järn	1	3	Smalt verktyg (?)
32356:49	20	3	Taktegel	Tegel	1	63	Medeltida
32356:50	20	3	Spik	Järn	2	26	
32356:51	20	3	Trefotsgryta	Yngre rödgods	1	132	Rörskaft i lagret ovan stenläggning
32356:52	20	11	Kruka	Yngre rödgods	1	3	Mynning
32356:53	22	2	Kärl	Yngre rödgods	1	27	Botten
32356:54	22	4	Ben	Ben	1	27	Sågat ben (?)
32356:55	23	4	Kanna	Oglaserat rödgods	1	2	Ev. äldre rödgods
32356:56	24	5	Skål	Yngre rödgods	1	41	Botten
32356:57	25	3	Kruka	Yngre rödgods	1	78	Mynning
32356:58	25	3	Kruka	Yngre rödgods	1	40	Mynning
32356:59	25	5	Kruka	Yngre rödgods	1	3	Buk
32356:60	25	9	Spik	Järn	1	17	

Tabell 2. Fyndmaterialet från undersökningen i Östergatan i Simrishamn. Fyndmaterialet är redovisat sektion för sektion. Sammanlagt registrerades 33 fyndposter från Östergatan. Fyndmaterialet har LUHMnr. 32356.

Tolkning

Att göra fasindelningar, utläsa funktionsförändringar, och inte allra minst göra kulturhistoriska tolkningar och synteser enbart utifrån sektioner är närmast omöjligt. Det är t.o.m. svårt att tolka enskilda lämningars och lagers (kontexter) funktion och tillkomstsätt. Därtill kommer att fyndmaterialet oftast är väldigt litet, ibland obefintligt, när undersökningen är baserad på sektioner. Detta försvårar givetvis dateringen av de enskilda kontexterna. Det vi kan utläsa ur en sektion är enbart en väldigt grov tolkning av platsens historia. Här nedan görs ett försök att tolka Brunnsgatan och Östergatans framväxt, och områdets olika aktiviteter och funktioner genom seklerna utifrån 25 sektioner och en stenläggning.

Brunnsgatan

Generellt har minst fem grova faser kunnat påvisas i Brunnsgatan. Den äldsta fasen kan sannolikt dateras till yngre järnålder (ca 550-1050 e. Kr). Lagerbildningarna utgjordes generellt av mörk- eller svartgråa humösa sandlager med inslag av djurben. De har tolkats som aktivitetslager. På samma nivå i en av sektionerna kunde även nedgrävningar påvisas. Tyvärr påträffades inga fynd i de äldsta lagren, så dateringen av fasen bygger på stratigrafien i respektive sektion. Den äldsta fasen kunde inte påvisas i alla sektionerna, vilket sannolikt beror på att vissa av sektionerna inte var tillräckligt djupa. Generellt förekom de äldsta lagerbildningarna från 1,5 meter under dagens marknivå.

Under nästa fas, vilken kan dateras till 1000-1100-tal, anläggs de första lerbottnarna (A3 och A7). Samtidigt bildas även mörk- eller svartgråa sandiga kulturlager, och även enstaka stolphål förekommer. I några av lagren har det påträffats östersjökeramik samt enstaka båtnitar. Mycket tyder på ett begynnande sillfiske, med sillhantering i lerbottnarna och andra strandnära aktiviteter under 1000-1100-talen.

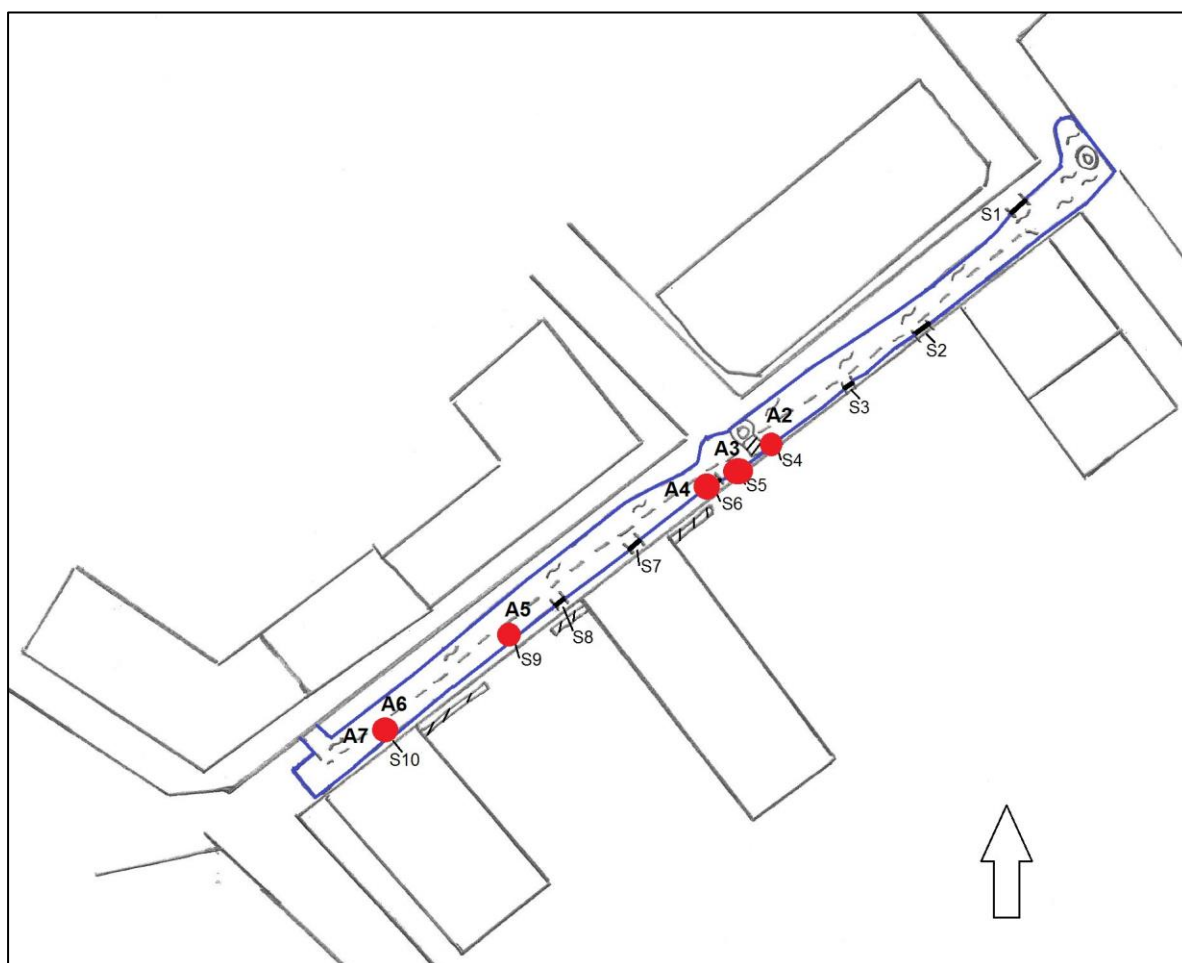
Under 1200-1300-talen anläggs ytterligare lerbottnar (A2, A4, A5, A6), vilket tyder på ett fortsatt omfattande sillfiske i Östersjön. I några lager under lerbottnarna förekommer bl.a. äldre rödgods, vilket utgör underlag för dateringen av fasen. Under 1200-1300-talen bildas även mörkgråa humösa sandlager, vilka kan tolkas som utfyllnads- respektive aktivitetslager. Dessa föregås i vissa fall av lager av närmast ren sjösand, vilket kan tyda på en medveten funktionsförändring under 1200- eller 1300-talet.

Under 1400-1500-talen finns det antydningar om bebyggelse invid Brunnsgatan i form av ett par eventuella lergolv i sektion 5, och ett lager av bränd lera och lera i sektion 7. Den brända leran kan utgöra ett parti av en raserad vägg eller möjligtvis ett golv. Från samma period finns även enstaka utfyllnadslager. Hur bebyggelselagren skall tolkas är oklart. Kanske har den ursprungliga bebyggelsen, möjligtvis etablerad under 1400-1500-talen, legat något längre norrut i den nuvarande Brunnsgatan. Någon senmedeltida gatunivå i form av t.ex. stenläggningar kunde inte noteras i schaktet.

Från tidigmodern tid, dvs. 1600-1800-tal, påträffades enbart utfyllnads- och raseringslager i sektionerna 7-10.

Gata	Sektion	A-nr	Datering
Brunnsgatan	4	A2	1200-1300-tal
Brunnsgatan	5	A3	1000-1100-tal
Brunnsgatan	6	A4	1200-1300-tal
Brunnsgatan	9	A5	1200-1300-tal
Brunnsgatan	10	A6	1200-1300-tal
Brunnsgatan	10	A7	1000-1100-tal
Östergatan	11	A8	1000-1100-tal
Östergatan	12	A9	1000-1100-tal
Östergatan	12	A10	1000-1100-tal
Östergatan	13	A11	1200-1300-tal
Östergatan	13	A12	1000-1100-tal
Östergatan	14	A13	1200-1300-tal
Östergatan	14	A14	1000-1100-tal
Östergatan	14	A15	1200-1300-tal
Östergatan	17	A16	1200-1300-tal
Östergatan	17	A17	1000-1100-tal

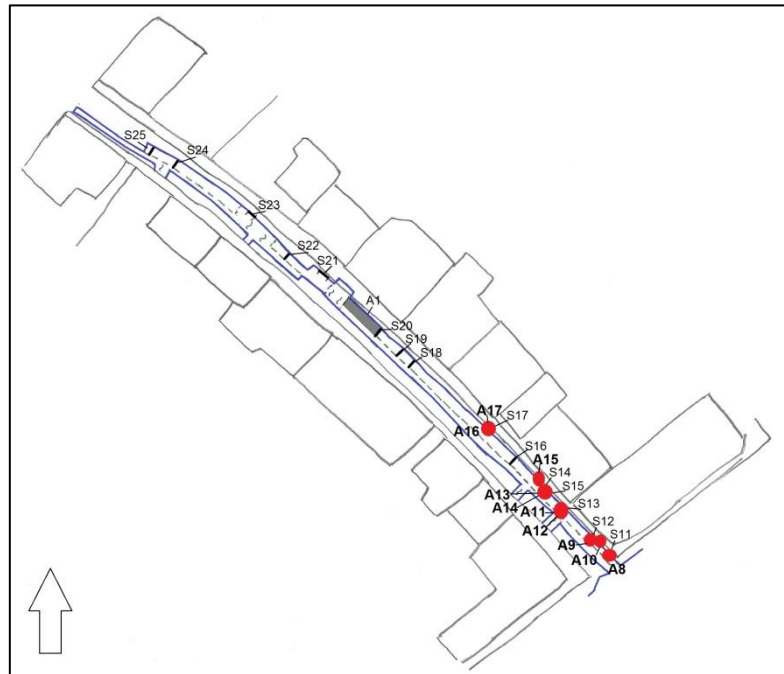
Tabell 3. Lerbottnar som påträffades i samband med de arkeologiska undersökningarna i Brunnsgatan och Östergatan med anledning av nedläggning av nya VA-ledningar. Sex av lerbottnarna påträffades i Brunnsgatan (A2-A7) och 10 st i Östergatan (A8-A17). Av lerbottnarna kunde 8 st. dateras till tidigmedeltid (1000-1100-tal), och 8 st. till högmedeltid (1200-1300-tal).

Figur 43. Lerbottnar som påträffades i samband med en arkeologisk undersökning i Brunnsgatan med anledning av nedläggning av nya VA-ledningar. Lerbottnarna är markerade med röda prickar. Två av lerbottnarna (A6 och 7) framkom vid sektion 10. Skala 1:500.

Östergatan

Även i Östergatan har minst fem grova faser kunnat påvisas. Den äldsta fasen kan sannolikt dateras till yngre järnålder (ca 550-1050 e. Kr). Lagerbildningarna utgjordes av ljus- eller mörkgråa humösa sandlager, ibland med inslag av träkol. De har tolkats som aktivitetslager. Lagren från yngre järnålder iakttogs i princip i samtliga sektioner längs hela Östergatans sträckning. I två av sektionerna (16 och 21) framkom även ett pinnhål respektive ett stolphål, vilket antyder strandnära aktiviteter. Tyvärr påträffades inga fynd i de äldsta lagren, så dateringen av fasen bygger på stratigrafien i respektive sektion.

Figur 44. Lerbottnar som påträffades i samband med en arkeologisk undersökning i Östergatan med anledning av nedläggning av nya VA-ledningar. Lerbottnarna är markerade med röda prickar. Två av lerbottnarna (A11 och 12) framkom vid sektion 13, ytterligare två lerbottnar (A13 och 14) framkom vid sektion 14. Vid sektion 17 påträffades slutligen två lerbottnar (A16 och 17). Skala 1:1 000.

Mellan lagren från yngre järnåldern och de tidigmedeltida lagerbildningarna iakttogs ibland ren sjösand i sektionerna. Detta kan tyda på en aktivitetsförändring, kanske vid mitten av 1000-talet. Under nästa fas, vilken grovt kan dateras till 1000-1100-tal, anläggs de första lerbottnarna (A8, A9, A10, A12, A14 och A17). Det är intressant att notera att lerbottnarna endast förekommer i den södra delen av Östergatan, t.o.m. sektion 17. Hur detta skall tolkas är oklart. Under tidig medeltid bildas även ljus-, mörk-, och svartgråa sandiga kulturlager. Vissa av lagren har tolkats som utfyllnadslager medan andra sannolikt är aktivitetslager. I en av sektionerna (16) förekom även ett stolphål. I endast ett av lagren (kontext 5 i sektion 14) påträffades en skärva östersjökeramik, vilket innebär att dateringen av fasen framförallt bygger på stratigrafien i respektive sektion. Mycket tyder på ett begynnande sillfiske med och strandnära aktiviteter, bl.a. sillhantering i lerbottnarna, under 1000-1100-talen.

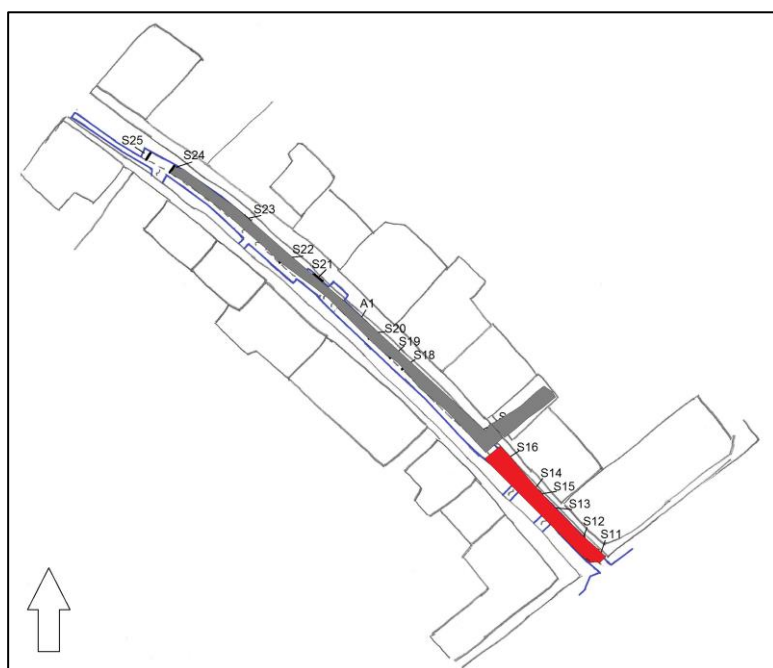
Under 1200-1300-talen anläggs ytterligare lerbottnar (A11, A13, A15 och A16), vilket tyder på ett fortsatt omfattande sillfiske i Östersjön. Det är intressant att notera att lerbottnarna endast förekommer i den södra delen av Östergatan, t.o.m. sektion 17. Det finns även bebyggelselämningar i form av eventuella ugnrester, raserade väggar, lergolv, syllstenar, stolphål samt aktivitetslager strax ovan lerbottnarna i den södra delen av Östergatan. Det förekommer dessutom utfyllnads- och aktivitetslager från

1200-1300-talen i hela Östergatans längdriktning. Dessa föregås i vissa fall av lager av närmast ren sjösand. I en del bebyggelselämningar, samt i några underliggande utfyllnadslager, påträffades bl.a. skärvor av äldre rödgods och yngre svartgods.

Under 1300-1400-talen anläggs den första gatunivån i Östergatan. Den har kunnat beläggas från sektion 18 och fram till sektion 24, dvs. i den mellersta och norra delen av Östergatan. Möjligtvis har gatunivån sträckt sig ända ner till sektion 17. Ett ca sex meter långt parti av den äldsta gatan kunde dokumenteras i plan (A1). Möjligtvis upphör gatan i nivå med sektion 17, kanske för att ansluta till ett strädde ner mot stranden. De omsorgsfullt lagda stora stenarna gör att man får intrycket av en manifest och viktig gata i Simrishamn. Den vällagda och välbevarade stenläggningen är sannolikt lämningar efter en av Simrishamns medeltida gator eller ”strädden”. Gatan är på en karta från år 1706 benämnd *Fiskaresträtet*, ett äldre namn på Östergatan (Lindholm 2000, s. 10).

Även under 1400-1500-talen har bebyggelselämningar konstaterats i den södra delen av Östergatan, ända fram till sektion 16. Lämningarna utgörs av eventuella ugnrester, raserade väggar, eventuella lergolv och aktivitetslager. Under 1400-1500-talen anläggs även en ny gata i den norra delen av Östergatan. Den senmedeltida gatunivån framgår ur sektionerna 18-24, och utgörs av mer eller mindre bevarade stenläggningar och stenavtryck i underliggande lager.

Det noterades inga gatunivåer från 1600-talet och framåt i sektionerna 11 t.o.m. 15, men det fanns inte heller andra lämningar från denna tid i dessa sektioner. Däremot har gatunivåer från 1600-1800-talen påträffats i de övriga sektionerna i Östergatan. Sannolikt är det först under 1600-talet som bebyggelsen i den södra delen av den nuvarande Östergatan försvinner, och gatan får sin nuvarande sträckning.

Figur 45. En tolkning av hur den nuvarande Östergatan (*Fiskaresträtet*) kan ha gestaltat sig under 1300-1500-talen. Den röda markeringen antyder bebyggelse, medan den mörkgrå markeringen antyder gatans äldre sträckning. Skala 1:1 000

Utvärdering

I både Brunnsgatan och Östergatan kunde fragmentariska lerbottnar från såväl tidigmedeltid som högmedeltid konstateras. Dessa hade föregåtts av svårtolkade lagerbildningar från yngre järnålder. Det noterades även att den södra delen av Östergatan sannolikt varit bebyggd ända fram till början av 1600-talet. Den övriga delen av gatan har dock sannolikt anor tillbaka till 1300-talet. Då anläggs en vällagd och manifest gata i området.

Simrishamns medeltida bebyggelseområde bör således även fortsättningsvis stå under antikvarisk kontroll.

Projektorganisation och kvalitetssäkring

Den arkeologiska förundersökningen i Brunnsgatan och Östergatan i Simrishamn bedrevs av Österlenarkeologi med Lars Jönsson som ansvarig. Lars Jönsson var projektledare och ansvarade för projektets genomförande och vetenskapliga kvalitet, samt kontakter med Länsstyrelse och uppdragsgivare. Han ansvarade även för rapportarbetet.

Referenser

Litteratur

- Callmer, J. 1995. Hantverksproduktion, samhällsförändringar och bebyggelse. Iakttagelser från östra Sydsandinavien ca 600-1100 e. Kr. Resi, H.G. (red). *Produksjon og samfunn. Beretning fra 2. Nordisk jernaldersymposium på Granavolden 7-10 maj 1992. Varia 30.* Universitetets oldsakssamling, Oslo.
- Jacobsson, B. 1979:1. *Bebyggelselämningar, medeltid. Tomterna 11-18, kv Sumaros, Simrishamn, Skåne.* Arkeologisk undersökning 1975. RAÄ och SHM Rapport Uppdragsverksamheten 1979:59. Stockholm.
- Jacobsson, B. 1979:2. *Bebyggelselämningar, vikingatid-medeltid kv Ålen, Simrishamn, Skåne.* Arkeologisk undersökning 1977. RAÄ och SHM Rapport Uppdragsverksamheten 1979:60. Stockholm.
- Jacobsson, B. 1982. *Simrishamn. Rapport Medeltidsstaden 37.* Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska museer. Stockholm.
- Jönsson, L. 2011. *Tommarp – Kunglig produktionsort och klosterstad* Lund Studies in Historical Archaeology 13. Licentiatavhandling i Historisk arkeologi. Institutionen för arkeologi och antikens historia. Lunds universitet.
- Lindholm, C. 2000. *Gator och stråden i Gamla Simrishamn.* Simrishamn.
- Strömberg, M. 1963. *Järnåldersguld i Skåne.* Forntid och Medeltid 4. Lund.
- Söderberg, B. 1993. *Skåne, Simrishamn, Brunnsgatan, RAÄ 25. VAlledning. 1992. Förundersökning inom medeltida stadsområde.* Riksantikvarieämbetet Byrån för Arkeologiska undersökningar.
- Söderberg, B. 2001. *Järnålderns Järrestad. Österlen 2001 Tidsresa längs Tommarpsån.* Simrishamn.
- Söderberg, B. 2005. *Aristokratiskt rum och gränsöverskridande. Järrestad och sydöstra Skåne mellan region och rike 600-1100.* Riksantikvarieämbetet. Arkeologiska undersökningar. Skrifter No 62. Lund.
- Wallebom, U. 2006. *Simrishamn – Österlens sillastad.* Jönsson, L. & Wallebom, U. (red.). *Tommarp och Simrishamn – Österlens medeltida städer.* Simrishamn.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer	431-27254-12
Österlenarkeologis diarienummer	120002
Arkivnummer	120002
Län	Skåne
Kommun	Simrishamn
Socken/stad	Simrishamn
Fastighet	Brunnsgatan och Östergatan
RAÄ-nummer	Simrishamn 25:1
Ekonomiska kartans blad	2E1b
Koordinatsystem	Sweref 99 TM
N koordinat	6157093
E koordinat	459113
M ö.h.	4,5 – 2,20 m ö.h.
Fältarbetstid	2013-01-09–2013-05-06
Antal arbetsdagar	36
Antal arkeologtimmar	79
Exploateringsyta	322 kvm
Undersökt yta	322 kvm
Platschef	Lars Jönsson
Personal	Lars Jönsson
Uppdragsgivare	Simrishamns kommun
Tidigare undersökningar	Söderberg 1992
LUHMnr:	32 356
Fynd:	Östersjökeramik, äldre rödgods, stengods, yngre rödgods, bryne, båtnitar
Dokumentationsmaterial: 7 fältritningar i A3, minnesanteckningar samt digitala foton	
Kostnader, arkeologi	
Administration:	2 400 kr
Fältarbete:	45 000 kr
Rapport:	40 800 kr
Körersättning:	7 631 kr
Tryck av rapport:	1 200 kr

Österlenarkeologi

Rapporter 2013

1. Stora Köpinge kyrkogård. Dagvattenledningar runt kyrkan. FU år 2012. Lars Jönsson
2. Simrishamn. Fjärrvärmeledningar i Hamngatan, Skansgatan och Skepparegatan. FU år 2012. Lars Jönsson
3. Köpinge 15:29 m.fl. Spilltryck- och vattenledningar. FU år 2013. Lars Jönsson
4. Backen 1:51. Vik-boplatsen. FU år 2013. Lars Jönsson
5. Backen 1:52, Vik. FU år 2013. Lars Jönsson
6. Gamla Staden 2:3, Ystad. Uppförande av sophus. FU år 2013. Lars Jönsson
7. Vollsjö 31:178, Vollsjö gård. Anläggande av trapphus. FU år 2013. Lars Jönsson
8. Kyrkan 2, Skurups kyrka. Markarbeten i kyrkan. FU år 2013. Lars Jönsson
9. Ingelstad 10:23 m.fl. VA-utbyggnad. AU år 2013. Lars Jönsson
10. Brunnsgatan och Östergatan, Simrishamn. Nedläggning av vattenledning. FU år 2013. Lars Jönsson